

KIRKON YMPÄRISTÖDIPLOMI

Suomen ev.lut. kirkon Kirkkohallituksen hyväksymä kirkon ympäristödiplomi

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Forssa, Kestävä kehitys

Kesäkuu, 2017

Satu Pirttilä

Kestävä kehitys
Forssa

Tekijä	Satu Pirttilä	Vuosi 2017
Työn nimi	Kirkon ympäristödiplomi	
Työn ohjaaja/t	Ilpo Pölönen	

TIIVISTELMÄ

Työssä on kaksi toimeksiantajaa, Nurmijärven seurakunta, joka käynnisti hankkeen saadakseen kirkon ympäristödiplomin. Toisena toimeksiantajana on kirkkohallitus. Suomen Evankelisluterilaisille seurakunnille lähetettiin kysely, jossa selvitettiin ympäristödiplomin tilannetta eri seurakunnissa.

Nurmijärven seurakunnan tavoitteena oli Kirkon ympäristödiplomi. Kirkkohallituksen tavoitteena oli kerätä tietoa seurakunnilta. Kirkkohallituksen näkökulmasta tämä on ensimmäinen jokaiselle seurakunnalle lähetetty kirkon ympäristödiplomia koskeva kysely ja sen toivotaan antavan tietoa siitä, mitä seurakunnat ajattelevat kirkon ympäristödiplomista.

Yksittäiseltä seurakunnalta Kirkon ympäristödiplomin hankinta edellyttää laajaa panostusta seurakunnan henkilöstöltä. Siinä tarvitaan erilaista asian-tuntemusta mm. taloudesta, ympäristökasvatuksesta, ruokahuollosta, metsien hoidosta, kiinteistöistä, jätehuollosta ja liikenteestä. Puolen vuoden harjoittelujakson aikana valmistui sekä seurakunnan sisäinen ympäristökatselmus että seurakunnan ympäristöohjelman runko. Seurakunta jatkoi hanketta omin voimin ja kirkkohallitus myöntää seurakunnalle diplomin huhti-toukokuussa 2017.

Kirkkohallitukselle tehdyn kyselyn tulosten käsittelyä edesauttoi kokemus ympäristöjärjestelmän rakentamisesta. Ympäristödiplomin hankinta vaatii seurakunnalta tarkkaa työtä ja työn pohjaksi pitää tehdä hyvä sisäinen ympäristökatselmus. Monessa vastauksessa etenkin pienet seurakunnat ilmoittivat rajalliset resurssit esteeksi sille, että hanke ei onnistu. Kirkkohallituksen ympäristötyöryhmällä on niin halutessaan mahdollisuus pohtia kehityskeinoja analysoimalla tämän kyselyn tuloksia.

Avainsanat Kestävä kehitys, ympäristö, kirkko

Sivut 46 sivua, joista liitteitä 6 sivua

Sustainable development
Forssa

Author	Satu Pirttilä	Year 2017
Subject	Environment program for Evangelical Lutheran Church of Finland	
Supervisors	Ilpo Pölönen	

ABSTRACT

This thesis was commissioned by two parties. One was Nurmijärvi parish, which started project for environmental diploma of Evangelical Lutheran Church of Finland. The other was The Church Council of Finland. A query was sent to every Finnish parish. The purpose of that query was to get information about the environmental diploma from parishes.

The parish aimed at achieving the environmental diploma. On the author's part this project took half a year and for the author it signified the training period that was part of the studies. On The Church Council's part the aim was to collect data from the parishes. From The Church Council side aim was to collect data from parishes. From The Church Council point of view this was the first time when they asked data concerning the environmental diploma. The purpose of this query is to get data and find out what parishes think about that matter.

If we think about one single parish, the environmental diploma requires a major investment regarding the parish personnel. It requires diverse expertise in for example from economy, environmental education, food service, forest caring, properties, waste disposal and traffic. During the training period the parish's internal environmental review as well as the environmental program basis were completed. The parish continued the project on their own and The Church Council will grant to parish the diploma in April-May in 2017.

It was quite easy to handle the collected data, because the environmental diploma project went first and because of that there was some experience about that. The environmental diploma requires a lot of work from the parish and the first level is to do an internal environmental analysis. Many answers, especially small parishes announced the limited resources as an obstacle to it that the project will not succeed. If they want, The Church Council can now think about development courses of actions by analyzing results of this query.

Keywords Sustainable development, environment, church

Pages 46 pages including appendices 6 pages

TERMIT JA LYHENTEET

BKT	Bruttokansantuote
COP	Conference of Parties, sopija osapuoli
EHTY	Euroopan hiili- ja teräsyhteisö
ETY	Euroopan talousyhteisö ja yhteismarkkinat
GPI	Genuine Progress Indicator, aidon kehityksen mittari
GDP	Gross domestic product
IEA	International Energy Agency, kansainvälinen energiajärjestö
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change, Hallitustenvälinen ilmastonmuutospaneeli
KiPa	Kirkon palvelukeskus, johon seurakunnat voivat liittyä. Taloushallinnon järjestelmä.
KMN	Kirkkojen Maailman Neuvosto
TWEB	Kirkkohallituksen tuottama seurakuntien käyttöön suunniteltu sähköinen asiakirjojen hallintajärjestelmä
UNEP	YK:n ilmasto-ohjelma
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change, Conference of the Parties
	Yhdistyneiden kansakuntien ilmastonmuutosta koskevan puitesopimuksen osapuolikonferenssi
WCC	World Council of Churches

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	SUOMEN EVANKELILAISSLUTERILAINEN KIRKKO	1
2.1	Kirkon rakenne	2
2.2	Kirkollinen päätöksenteko ja rajapinnat ympäristödiplomiin	4
3	YMPÄRISTÖNÄKEMYKSET ERI USKONTOKUNNISSA.....	4
3.1	Kristityt ja ympäristö	6
3.1.1	Kristillisen ympäristöteologian herääminen maailmalla	6
3.1.2	Kristillisen ympäristöteologian herääminen Suomessa	9
3.1.3	WCC – World Council of Churches	11
3.1.4	Laudato Si	12
3.2	Muslimit ja ympäristö	16
3.3	Hindut ja ympäristö.....	17
3.4	Yhteenveto eri uskontojen ympäristönäkemyksistä.....	19
4	KYSELYTUTKIMUS SUOMEN EV. LUT. SEURAKUNNILLE	21
4.1	Menetelmälliset lähtökohdat.....	21
4.2	Kyselytutkimuksen rakenne	21
4.3	Kyselyn tulokset.....	22
4.3.1	Vastaukset ympäristödiplomin suhteen.....	23
4.3.2	Diplomista luopuneet seurakunnat.....	23
4.3.3	Ilman ympäristödiplomia olevat seurakunnat	25
4.3.4	Seurakunnassa on harkittu ympäristödiplomia	26
4.3.5	Seurakunnissa ei edes harkita ympäristödiplomia.....	28
4.3.6	Seurakunnilla on tai on tekeillä ympäristödiplomi.....	29
4.3.7	Kyselyyn vastanneiden seurakuntien koko	31
5	YMPÄRISTÖDIPLOMI YKSITTÄISELLE SEURAKUNNALLE	31
5.1	Ympäristödiplomin rakenne.....	32
5.2	Nurmijärven seurakunnan ympäristöohjelma	33
5.3	Ympäristöjärjestelmän auditointi	35
6	POHDINTA.....	36
	LÄHTEET	38

Liitteet

- Liite 1 Kyselytutkimus Suomen ev.lut. seurakunnille, suomenkielinen
Liite 2 Kyselytutkimus Suomen ev.lut. seurakunnille, ruotsinkielinen

1 JOHDANTO

Kirkon ympäristödiplomi tuli Suomeen 2000-luvun alussa. Sen juuret ovat 1990-luvulla alkaneesta kiihtyvistä ympäristön tilaa koskevasta keskustelusta. Tämän opinnäytetyön kimmoke tuli yhden ympäristöjärjestelmän rakentamisesta.

Tässä opinnäytetyössä perehdytään eri uskontojen näkemyksiin luonnosta, ekologiasta ja kestävästä kehityksestä. Hiukan enemmän huomiota kiinnitetään kristillisen kirkkokunnan näkökantoihin ympäristöasioissa. Kristityt ovat jo pitkään tehneet ympäristötyötä eri tavoin ja myös ilmaisseet huolensa maailman tilasta.

Yhtenä opinnäytetyön osana käsitellään yksittäisen seurakunnan ympäristödiplomin hankintaan liittyvää projektia, jonka toteutus on aloitettu vuoden 2016 alussa. Olin mukana rakentamassa tuota järjestelmää ja motivoimassa ihmisiä kehittämään omaa toimintaansa ympäristöystävällisempään suuntaan. Tämä opinnäytetyön osio noudattaa toiminnallisen opinnäytetyön periaatteita.

Yksittäisen seurakunnan näkökulmasta ympäristödiplomi on hanke, johon koko seurakunta sitoutuu. Ensimmäistä kertaa diplomia hakevalla seurakunnalla työmäärä on suurempi, koska kaikki diplomiin sisältyvät toiminnot tulee olla valmiina ennen kuin diplomiin kuuluva auditointi voidaan suorittaa. Kun diplomihankkeen laajuus selvisi, tiedustelin kirkkohallitukselta, onko heillä halukkuutta selvittää kyselyn avulla, miten diplomiin suhtaudutaan Suomen eri seurakunnissa.

Koska vastaus oli myönteinen, suunnittelin yhdessä kirkkohallituksen kanssa kyselyn, joka lähetettiin kaikille Suomen ev.lut. kirkon seurakunnille. Tällaista kaikille seurakunnille kohdistettua kyselyä ei ole aiemmin tehty ja oli erityisen mielenkiintoista tutkia, miten ja millaista tietoa kertyy. Tämä opinnäytetyön osio myötäilee tutkimuspainotteisen opinnäytetyön lähtökohtia.

2 SUOMEN EVANKELILAISLUTERILAINEN KIRKKO

Kun puhutaan arkisesti kirkosta, tarkoitetaan yleensä Suomen ev.lut. kirkkoa. Siihen kuului vuoden 2015 lopussa 3 999 414 henkilöä, joka edustaa 72,9 % Suomessa asuvasta väestöstä. Yhteensä kirkkoon kuului 4 183 245 henkilöä. Vuotta aiemmin vastaava % – osuus oli 73,7. (Sakasti. 2016)

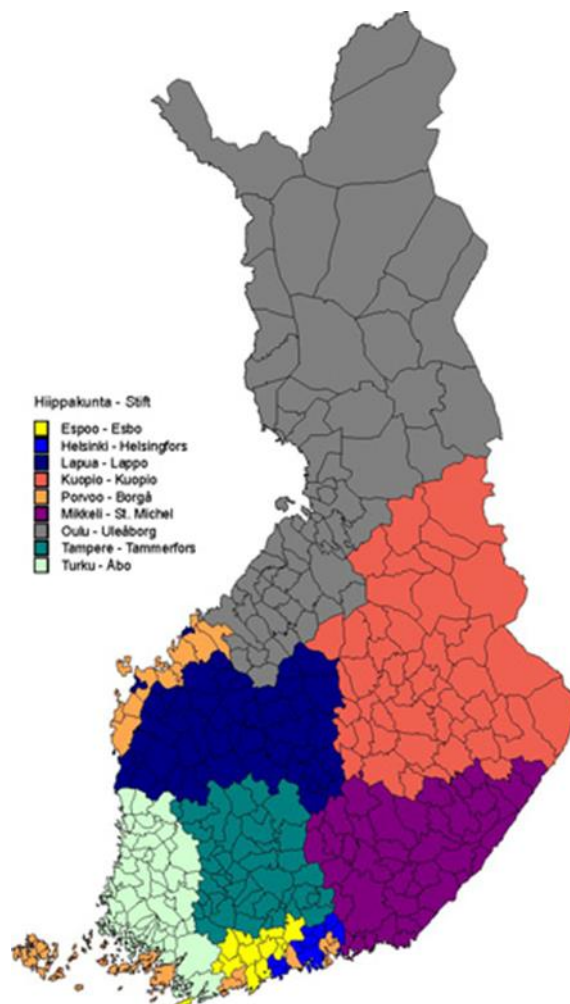
Muita Suomen uskontokuntia ovat ortodoksit 1,1 %, uskonto nimeltä ”muu” edustaa 1,3 % ja väestörekisteriin tai tuntemattomaan uskontokuntaan kuuluu 24,3 % Suomen väestöstä. Vuonna 2015 koko Eurooppaa koetellut turvapaikanhakijoiden aalto kasvatti muslimien osuutta, mutta ei mitenkään radikaalisesti suhteessa maan väkilukuun. Muslimien osuus vuoden 2015 tilastossa oli 0,24 %. (Tilastokeskus 2015.)

Vuonna 2000 Suomen ev.lut kirkkoon kuului 85 % Suomen väestöstä, 2015 tuo vastaava osuus oli 72,9 %. Kirkkoon kuuluvien määrä on laskenut koko tämän aikavälin ja 80 % rikkoontui nykyisen lamakauden alkupäässä 2008. (Tilastokeskus 2015.) Viime vuosien lama ja erityisesti yhteiskunnallinen keskustelu uudesta avioliittolaista ovat karkottaneet ihmisiä kirkosta. Liäksi kirkosta eroaminen on helppoa, sen voi tehdä vaikka sähköisesti.

2.1 Kirkon rakenne

Kirkko jakautuu seurakuntiin tai seurakuntayhtymiin (yhtymiin voi kuulua kappeliseurakuntia) sekä rovasti- ja hiippakuntiin. Seurakunta tai –yhtymä on hallinnollinen perusyksikkö, jota johtaa kirkkoherra. (Kirkkolaki 1993/1054.)

Suomi on jaettu yhdeksään hiippakuntaan, joita johtaa piispa. Hiippakuntien hallinnollisena elimenä toimii tuomiokapituli. Rovastikunnat ovat hiippakunnan alueella toimivia muutaman seurakunnan kokoisia alueita, jotka usein tekevät yhteistyötä. Rovastikunnat nimittää tuomiokapituli ja niitä johtaa kuudeksi vuodeksi kerrallaan valittu lääninrovasti. Hiippakuntia johtavien piispojen lisäksi Turun hiippakunnassa on arkkipiispa. Koko kirkon hallinnollinen toiminta on kirkkohallituksen vastuulla. (Kirkon keskushallinto. Kuvasta 1 (Kuva 1, s.3) nähdään, miten eri hiippakunnat jakautuvat Suomen alueelle.

Kuva 1. Suomen ev.lut. kirkon hiippakunnat (Kirkon keskushallinto, n.d.).

Hiippakunnat ovat Porvoon hiippakuntaa lukuun ottamatta yhtenäisiä alueita. Porvoon hiippakuntaan kuuluvat kaikki ruotsinkieliset seurakunnat ja siitä syystä sen maantieteellinen alue ei ole yhtenäinen. Myös Ahvenanmaan seurakunnat kuuluvat Porvoon hiippakuntaan.

2.2 Kirkollinen päätöksenteko ja rajapinnat ympäristödiplomiin

Seurakunta on kirkon pienin hallinnollinen yksikkö. Mikäli seurakunnat ovat yhdistyneet, syntyy seurakuntayhtymä. Tällöin liitosseurakunnat menettävät itsenäisyytensä ja taloudellinen päätöksenteko siirtyy seurakuntayhtymälle. Seuraava hallintotaso on hiippakunta ja hierarkian ylimpänä on kirkkohallitus. Taulukosta 1 näkyy kirkon rakenne ja siihen liittyvä päätöksentekoprosessi.

Taulukko 1. Kirkon rakenne ja päätöksenteko (Kirkkolaki 1993/1054).

Organisaatio	Luottamuselimet/ Organisaatio	Johtaja	Huom.
Seurakunta	Kirkkovaltuusto	Kirkkoherra	
	Kirkkoneuvosto		
	Seurakuntaneuvosto		Seurakuntayhtymillä
Rovastikunta		Lääninrovasti	
Hiippakunta	Tuomiokapituli	Piispa	
	Hiippakuntaneuvosto		
Keskushallinto	Kirkkohallitus		
	Piispainkokous		
	Kirkolliskokous		
	Kirkon työmarkkinalaitos		

Ympäristödiplomi hankkeena käynnistyy seurakunnan tai seurakuntayhtymän toimesta. Kun hanke on hyväksytty, sen toteuttamiseksi on hyvä perustaa työryhmä, johon voi kuulua seurakunnan työntekijöitä, luottamushenkilöitä, ulkopuolisia asiantuntijoita tai vaikka opiskelijoita. (Kirkon ympäristöohjelman käsikirja 2012, 20.)

Muita ympäristödiplomin hankintaan liittyviä kirkon organisaatioita ovat hiippakunta, jolta pyydetään diplomin auditointia ja kirkkohallitus, joka auditoinnin jälkeen hyväksyy diplomin. Näihin asioihin perehdytään tarkemmin luvussa 5, Ympäristödiplomi käytännössä. (Kirkon ympäristö-ohjelman käsikirja 2012, 18.)

3 YMPÄRISTÖNÄKEMYKSET ERI USKONTOKUNNISSA

Eri uskontokuntiin kuuluvien henkilöiden tarkkaa määrää on hankala saada selville, koska kaikissa maissa tilastointi ei yllä länsimaiden tasolle. Suomen ekumeeninen neuvosto arvioi vuonna 2011 valtauskontoihin kuuluvien ihmisten määrän seuraavasti (Taulukko 2, s.5).

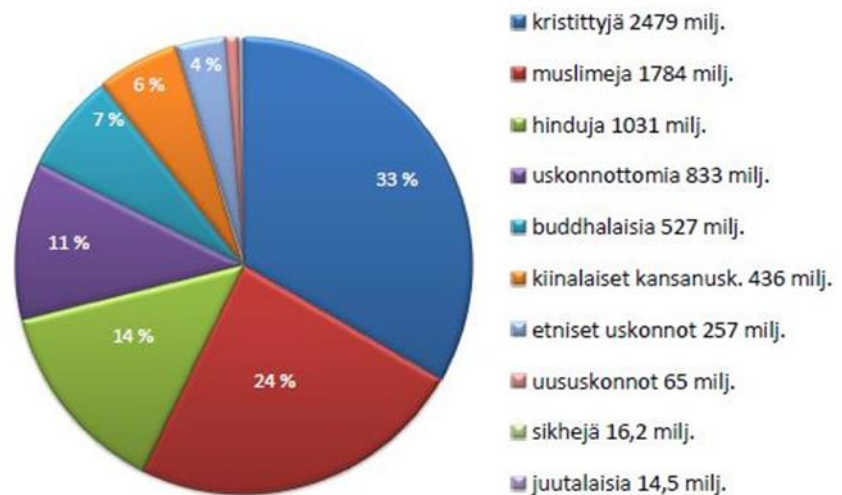
Taulukko 2. Maailman uskonnot 2011 (global.finland)

Uskonto	% - osuus	Määrä
Kristityt	33	2,2 miljardia
Muslimit	21	1,4 miljardia
Hindut	13	890 miljoonaa
Buddhalaiset	5,8	390 miljoonaa

Maailman uskontojen määrä on ollut myös kirkkohallituksen uutisoinnin kohteena. Vuonna 2016 julkaistussa dokumentissa uskontojen jakauma on esitetty oheisessa kuvassa (Kuva 2, s.5). Tässä kuvassa kaikki maailman ihmiset on jaettu uskontokuntiin ja luvut summaamalla saadaan yhteismääräksi 7,2 miljardia. Määrä vastaa aika hyvin tämän päivän väestömäärää.

Kuvasta (Kuva 2) näkyy eri uskontojen osuus prosenteittain ja lukumäärinä. Sekä Taulukosta 2 että Kuviosta 2 voidaan todeta, että maailman valtauskontoja edustavat kristityt, muslimit ja hindut. Näiden kolmen uskonnon osuus on noin 70 % kaikista taulukoihin kerätyistä tiedoista. Tässä opinnäytetyössä tehdään suppea katsaus näiden kolmen uskontokunnan suhtautumisesta ympäristöön ja kestäväan kehitykseen. Kristittyjen näkökulmaa tarkastellaan enemmän, koska opinnäytetyö käsittelee pääasiassa Suomen ev.lut. kirkon ympäristöjärjestelmää.

Maailman uskonnot ja katsomukset 2016

Kuva 2. Maailman uskonnot vuonna 2016 (Sakasti 2016).

3.1 Kristityt ja ympäristö

On yleisesti tunnustettua, että kristittyjen osuus nykyiseen hyvinvointiimme on merkittävä. Kirkon rooli on kuitenkin ollut kaksijakoinen. Kirkkojen tai korkea-arvoisten kirkonmiesten varallisuus on ollut huomattava ja herranpelko tavallisen kansan keskuudessa on ollut suurta.

Hyvinvoinnilla on ollut hintansa. Kristittyjen toimintaa kritisoidaan runsaasti. Höyrykoneen keksimisen jälkeen lähti liikkeelle vallankumous, joka jatkuu yhä. Sen lisäksi, että kristityt vaurastuivat, heitä syytetään ympäristön tuhoamisesta. Lynn White Jr. tiivistää asian seuraavasti: ”Kristityt hyödynsivät kaikki pyhät paikat, valjastivat joen, kaatoivat puut ja perustivat vuoreen kaivoksen” (Kinsley 1995, 103).

Kristinuskoon sisältyy tilanhoitajamalli Genesis 1:28. ”Ja Jumala siunasi heidät, ja Jumala sanoi heille: Olkaa hedelmälliset ja lisääntykää ja täyttäkää maa ja tehkää se itsellenne alamaiseksi; ja vallatkaa meren kalat ja taivaan linnut ja kaikki maan päällä liikkuvat eläimet” (Biblegateway n.d.). Teksti kuuluu Raamatun Vanhan testamentin 1. Mooseksen kirjaan, jonka kirjoitusajan on arveltu olevan 400 eaa (Helsingin yliopisto n.d.). Suomen kielelle se on käännetty v. 1776 (Koivuniemi n.d.). Siihen viitataan laajasti, kun halutaan kertoa kuinka kristityt ovat tuhonneet maapalloa. Tätä yksittäistä Raamatusta irrotettua lausetta käytetään kristinuskoa syyllistämään.

Kristillisen uskontokunnan ensimmäisenä ympäristön puolustajana tunnetaan pyhimys nimeltä Franciscus Assisilainen. Tämä keskiajalla elänyt sairaiden, kasvien ja eläinten puolustaja perusti myös kolme sääntökuntaa. (Fransiskaanit.). Ensimmäiseen sääntökuntaan kuuluivat vähäisimmät, eli fransiskaaniveljet. Toinen sääntökunta syntyi hurskaita naisia varten. Kolmas sääntökunta on varattu maallikoille. Nykyisin nämä kaikki kolme ovat levinneet maailmanlaajuisiksi järjestöiksi. Pyhä Franciscus ei ollut keskiajan tyyliin latinaa puhuva pappi, vaan saarnaaja, joka käytti kansan kieltä ja siitä syystä hän oli niin suosittu kansan keskuudessa. (Fransiskaanit n.d.) Nykyinen katolisen kirkon paavi otti nimekseen Franciscus I osoittaakseen kunnioitusta pyhimykselle (Laudato Si 2015).

3.1.1 Kristillisen ympäristöteologian herääminen maailmalla

Kristillisen ympäristöteologian voidaan katsoa alkaneen 1950-luvulla Yhdysvaltalaisen teologin Joseph Sittlerin (1904 – 1987) toimesta. Tähän aikaan kaikki merkittävä toiminta tapahtui yliopistoissa ja Sittler työskenteli Chicagon yliopistolla teologian professorina (Pihkala 2014, 10). Sittler arvosti luontoa ja luonnonarvoja. Hän laajensi näkemyksensä kosmisiin ulottuvuuksiin. (Bouma-Prediger 1995, 62.) Sittlerin ympäristöteologiaan liittyviä pääteoksia ovat 1954 ilmestynyt *A Theology for Earth* ja 1961 ilmestynyt *Ecology of Faith*.

Sittlerin mielestä nykyinen kehitys, teknologinen vallankumous ja väestön liikehdintä kohti kaupunkiympäristöjä vieraannuttaa ihmiset luonnosta (Pihkala 2014, 172). Sittler ei varsinaisesti ottanut kantaa nykyisiin ympäristöongelmiin, koska niistä ei hänen aikanaan juuri vielä puhuttu. Sen sijaan hän lanseerasi yhden erittäin oivallisen keksinnön. Hän nimittäin toistuvasti vakuutteli, että maailma on ekosysteemi, jossa kaikki asiat liittyvät toisiinsa. (Bouma-Prediger 1995, 80.)

Vuosikymmen vaihtui ja tultiin 1960-luvulle. Silloin ilmestyi ympäristön tilaan liittyviä kirjoja, jotka tunnetaan hyvin. Rachel Carson kirjoitti 1962 kirjan ”Silent spring” ja Lynn White 1967 kirjan ”The historical roots of our ecological crisis”. Näihin kirjoihin viitataan runsaasti myöhemmin julkaistuissa teoksissa.

Tällä vuosikymmenellä aloitti uransa amerikkalainen ekoteologi Dr. H. Paul Santmire. Hänen työnsä jatkuu edelleen. Hän on julkaissut lukuisia ekoteologisia kirjoja ja kuuluu Sittlerin tavoin Chicagolaiseen koulukuntaan. Hän pitää blogia osoitteessa <http://hpaulsantmire.com/blog/>.

1990-luvulla alkoi varsinainen ruuhka ympäristöteologian saralla. Kirja *The Greening of Theology* alkaa lupaavasti ”Luonnolla ja maailmalla ei ole kristityille mitään arvoa tai mielenkiintoa. Kristityt ajattelevat ainoastaan sielunsa pelastamista” (Bouma-Prediger 1995, 1). Tämä väite liittyy monoteismiin, yhden jumalan uskontoon.

H. Paul Santmire esittää, että teologinen ekologia ja poliittinen ekologia pitää saada toimimaan yhdessä. Hän myös pohtii sitä, voiko kaikkia ongelmia kohdistaa ainoastaan kristityille, vai voiko esim. valistuksella olla osuutensa teolliseen ja tieteelliseen kehitykseen. (Bouma-Prediger, 6.) Raamatun opiskelussa on keskityttävä siihen, mitä siinä oikeasti sanotaan ja tulkittava sanoma oikein ja käsitettävä luomistyö ainoastaan näyttämönä ihmisen toiminnalle. Hän myös korostaa ihmisen laajaa roolia kehityksessä ja sitä kaikkea hyvää, mitä se on tuottanut. Pitää pohtia, ovatko kaikki luojan luomat samanarvoisia riippumatta siitä, miten arvokkaita ne ovat ihmisille. Ja elleivät ole, niin mitkä ovat eettiset vaikutukset. Hän kehottaa tutkimaan luontoa, merkkejä ja Jumalan toimia koskien rauhaa ja parempaa tulevaisuutta alistetuille ihmisille – erityisesti naisille, värillisille ihmisille ja köyhille – sekä alistetulle maapallolle. (Bouma-Prediger 1995, 6 – 10.)

Jürgen Moltmann on saksalaisen Tübingenin yliopiston arvostettu professori ja ratkaisee asiaa kolminaisuusopin avulla. Sehän on yhtä kuin isä, poika ja pyhä henki. Moltmann käsittelee kahta ajatusmallia ”itsensä antava” ja ”itsensä omistava”. Hänen mukaansa itsensä omistava malli synnyttää ihmisen, joka kerää maallista omaisuutta ja taloudellista hyvää, kun taas itsensä antava malli Moltmannin sanoin ”Jumala omistaa antamalla ja lahjoittamalla”. Moltmann toteaa, että useimmat läntiset kirkkokunnat kallistuvat itsensä omistavan kolminaisuusopin puolelle. (Heikka 2016, 144 – 145.)

Kirjassaan *God in Creation* Jürgen Moltmann pohtii syitä ekologiseen kriisiin ja löytää seuraavia syitä (Moltmann 1985, 20). Kaupungistuminen vie raannuttaa ihmiset luonnosta. Muutokset epäekologisempaan suuntaan ovat tapahtuneet hitaasti ja syvällisesti, joten muutos toiseenkin suuntaan tapahtuu hyvin hitaasti. Muutos voi alkaa vasta sen jälkeen, kun se on säistetty. Tieteelliset projektit ovat usein niin arvokkaita, että niihin tarvitaan julkista rahoitusta. Se taas johtaa siihen, että tieteestä tulee poliittista riippumatta siitä, mitä tutkija haluaa. Verrattaessa nykytiedettä varhaisempien kulttuureiden tieteesiin, niin molemmat pyrkivät tasapainoon. Erona on se, että varhaisemmat kulttuurit tasapainottivat elämää ihmisten ja luonnon kanssa, ihmisten välillä ja tasapainoa ihmisen ja Jumalan välillä. Nykytiede, ensimmäistä kertaa, on asettanut päämääräkseen laajentumisen ja valtauksen. Voiman löytäminen ja sen kasvattaminen, voiman suojaaminen: nämä yhdessä ”onnellisuuden tavoittelun” kanssa saattavat kuvastaa arvoja, jotka vallitsevat modernissa yhteiskunnassa. Raamatusta löydettävien tietojen mukaan tiedettä on tehty jo yli 3000 vuotta. Euroopalainen yhteiskunta aloitti tieteen tekemisen noin 400 vuotta sitten. Nykytieteen tarkoituksena on päästä luonnon herraksi, kontrolloida kaikkea ja tulla luomakunnan herraksi. Useat Genesis 1 (ensimmäinen Mooseksen kirja) tekstit luomakunnan synnystä ja ihmisen oikeuksista ja velvollisuuksista tulkitaan Moltmannin mukaan väärin. Näitä tulkintoja ovat mm. ”täyttäkäämme maa” ja ”hallitkaamme kaikkea elävää”. Hänen mukaansa ihminen on vain yksi eläin muiden joukossa. Paremminkin oikeaan osuu Genesis 2.12, jossa puhutaan Eedenin puutarhasta, jossa ihmisen rooli on ”muokata ja ylläpitää”. Euroopan historia ei ole luonnon historiaa vaan ihmisen historiaa. (Moltmann 1985, 20 – 32.)

Ekoteologiasta on erotettavissa myös ekofeministinen näkemys. Tätä edustaa amerikkalainen Rosemary Radford Ruether. (Bouma-Prediger 1995, 40.) Hän on usein tuonut esiin sen, että ekologisen kriisin ja sosiaalisen valta-aseman välille pitää saada yhteys, ennen kuin ympäristökriisi voidaan ratkaista. Ympäristökriisin oikea syy on harvoille kertyvä korkea voitto ja se on ongelma, joka pitää ratkaista. Ruether sanoo, että puistojen suojele ei yksistään riitä, vaan luontoon kohdistuva valta-asema pitää ensin purkaa. Hänen mukaansa valtaa pitää hallitsevien luokkien miehet ja heidän hallinnassaan on luonnon lisäksi työväenluokan naiset, orjat, talonpojat ja työläiset. Tämä kapea rikkaiden sektori aiheuttaa myös kulujen siirtymistä matalapalkkaisille, vaikuttaa hintatasoon, ala-arvoisiin työoloihin ja altistumiseen erilaisissa valmistusprosesseissa käytettäviin kemikaaleihin. Ruetherin mallissa on muutama ehdotus ääriäviivoiksi ekologiselle ja vapautta tavoittelevalle maailmanjärjestykselle. Ensimmäiseksi hän peräänkuuluttaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja irrottautumaan unelmasta rajattoman laajenemisen voimasta ja varakkuuden kulttuurista kohti maailmankuvaa, joka hyväksyy rajallisuuden. Toiseksi hän vaatii, että on luovuttava Hebrean patriarkalisesta luomistyön julistuksesta ja määritettävä sosiaalisesti oikeudenmukainen järjestelmä. Kolmas hänen esittä-

mänsä ajatus on, että vallitseva näkemys pelastuksesta pitää kyseenalais-
taa ja sen myötä uudelleen määritellä vallitseva usko, jota on tähän asti
pidetty muuttumattomana. (Bouma-Prediger 1995, 40 – 60.)

3.1.2 Kristillisen ympäristöteologian herääminen Suomessa

Suomessa ensimmäisiä ympäristöteologiaan liittyviä julkaisuja ilmestyi
1980-luvulla. Esa Tuomaalan tutkimus nimeltä ”Ihminen – uhka luoma-
kunnalle” on ensimmäinen pelkästään ympäristöteologiaan keskittynyt te-
os. Toinen saman vuosikymmenen julkaisu on Pauli Välimäen teos ”Haa-
voittunut planeetta” vuodelta 1988. (Pesonen 2004, 23.)

Kirkon tutkimuskeskus pitää huolta siitä, että kirkolle tuotetaan tarvittavaa
tutkimustietoa ja vastaavasti yhteiskunta saa tietoa kirkon toiminnasta
(Sakasti). Vuonna 1991 tämä organisaatio tunnettiin nimellä Kirkon yhteis-
kunnallisen työn keskus ja se julkaisi kirjan ”Ekologinen elämäntapa” ala-
viitteellä Kristillisen uskon haaste ympäristövastuuseen.

Kirjassa ensimmäisessä kappaleessa herätellään lukijoita huomaamaan,
mitä maapallolle on tapahtumassa. (Veikkola 1991, 9 – 32). Toisaalta, se ei
mitenkään poikkea niistä kirjoista, joita nyt tehdään. Kappaleessa käsitel-
lään seuraavia asioita:

- ilmaston lämpenemistä
- otsonikerroksen tasapainoa
- happosateita ja sen seurauksena tapahtuvaa maaperän ja vesien hap-
pamoitumista
- vesien saastumista ja myrkyttymistä
- eroosiota ja autiomaiden leviämistä
- kemikalisoitumista ja jäteongelmia
- luonnonvarojen ehtymistä
- biotekniikan käyttöä ja väärinkäyttöä.

Kirjan lopussa pohditaan, pitäisikö kirkosta tulla ympäristöliike. Se vaatii
pohdintaa, itsetutkiskelua ja yhteisöllisyyttä. Kirkko on myös itsetutkiske-
lun edessä, koska Jumalan puutarhurin työ on jossakin mielessä epäonnis-
tunut. (Veikkola 1991, 50.)

Kirja sisältää myös liitteitä. Yhdessä niistä on tehty kysely, jossa selvitetään muutaman kysymyksen avulla mikä ihmisille on tärkeää. Tulokset näkyvät prosentteina Taulukossa 3.

Taulukko 3. Suomalaisten arvio asioiden tärkeydestä 1989 (Veikkola 1991, 88).

	Erittäin tärkeää	Tärkeää	Ei lainkaan tärkeää	Ei osaa sanoa
Kulutusmahdollisuuksien lisääminen	3	42	49	6
Kulutuserojen tasaaminen	35	53	8	4
Ympäristönsuojelu	70	29	0	1
Työttömyyden vähentäminen	53	42	3	2

Kyselyä tehtäessä Suomessa oli taloudellinen lamakausi. Sanotaan, että sen laman laskua maksetaan vieläkin. Kulutuserot on jo tuolloin koettu liian suuriksi, siitä eteenpäin ne ovat vain kasvaneet. Globaalilla tasolla on sellainen tilanne, että kahdeksan maailman rikkaimman ihmisen omaisuus on yhtä suuri, kuin maapallon köyhemmän puolikkaan omaisuus. Eli kahdeksan ihmisen omaisuus on yhtä suuri kuin 3,6 miljardin. (UusiSuomi 2017.)

Kirkon Ympäristödiplomikäsikirjan ensimmäinen versio ilmestyi vuonna 2001. Kirkosta tuli ympäristön hyvinvointia edistävä toimija. Ensimmäisiin kokeiluseurakuntiin kuului ainakin Lahti. Nykyisin ympäristödiplomi on yli sadalla seurakunnalla. Näistä suurin osa kuuluu seurakuntayhtymiin, mutta mukana on myös 27 itsenäistä seurakuntaa. (Sakasti n.d..)

Heikki Pesonen, filosofian tohtori teki väitöskirjansa vuonna 2004 aiheesta Vihertyvä kirkko. Nykyisin hän toimii lehtorina Helsingin yliopiston uskontotieteen tiedekunnassa. Väitöskirjassa tarkastellaan Suomen ev.lut. kirkkoa ympäristötoimijana. Kirkon on sanottu olevan hidas. Se on ehkä totta, mutta kirkon virallinen ääni kuuluu kirkkohallituksesta, kirkolliskokouksesta ja piispainkokouksesta. (Pesonen 2004, 10.) Kokouksia ei pidetä ihan joka päivä, joten se saattaa vaikuttaa hitauteen.

Pesonen tuo esiin tutut ongelmat:

1. Mikä osuus kristinuskolla ja Juutalais-Kristillisillä perinteillä on ympäristöongelmien syntyyn?
2. Ylläpitääkö kristinuskko ja ylipäätään kaikki maailmanuskonnot ympäristöongelmia myös nykyisin?
3. Voiko kristillisestä uskonnosta löytyä elementtejä ympäristöongelmien ratkaisuun?

Palataan vuoteen 1967, jolloin Lynn White julkaisi kirjansa ”The historical roots of our ecological crisis” ja siirsi taakan ympäristöongelmista kristityille. Pesonen tuo esiin yhden uuden näkemyksen, jota ei vielä ole käsitelty. Ekospiritualismi on ajatusmaailma, jossa luomistyö kokonaisuutena koskee ihan kaikkia riippumatta uskonnosta tai kansallisuudesta. Se tukeutuu osaltaan myös Raamatun luomistarinaan, mutta kaikki ekospiritualistit eivät välttämättä sitoudu pelkästään kristilliseen uskonoppiin. On myös ehdotettu, että kaikki pyhät kirjoitukset siirretään sivuun kymmeneksi vuodeksi ja annetaan ekospiritualismille tilaa siksi ajaksi. Näiden vuosien jälkeen katsotaan, mitä sillä saavutettiin. (Pesonen 2004, 45 – 48.)

Kirkon ilmasto-ohjelma julkaistiin 2008 (Kirkon ilmasto-ohjelma 2008.). Sen lisämääritteet ovat vastaavat kuin Kirkon ympäristödiplomin käsikirjassa eli: Kiitollisuus, kunnioitus ja kohtuus (Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2012, 9.) Ilmasto-ohjelma käsittelee yksilön vastuuta ja velvollisuutta luomakuntaa kohtaan. Sen lisäksi siinä ohjeistetaan seurakuntia ja kirkkohallitusta tekemään työtä ilmaston hyväksi.

3.1.3 WCC – World Council of Churches

WCC tai KMN on 1948 perustettu Kirkkojen Maailman Neuvosto. Se on kristittyjen yhteinen organisaatio, johon tällä hetkellä kuuluu kirkkokuntia yli sadasta maasta. Tätä organisaatiota olivat perustamassa Pohjois-Amerikan ja Euroopan kirkot. Nykyisin jäsenkirkkoja on Afrikasta, Aasiasta, Karibialta, Latinalaisesta Amerikasta, Lähi-Idästä ja Tyynen meren alueelta. Jäseniä näissä kirkkokunnissa on yli 500 miljoonaa. (WCC n.d..)

Vuonna 2013 syntyi kestävän kehityksen julistus (WCC Economy 2012.) ”Economy of life and peace for all: a call to action” eli kristillisen maailman ympäristön tilaa koskeva hätähuuto. Se on suuri ponnistus maailmanlaajuiselta organisaatiolta, johon kuuluu hyvin erilaisissa kehityksen vaiheissa olevia valtioita. WCC jakaakin maat rikkaaseen pohjoiseen ja köyhään etelään.

WCC on vuosien varrella julkaissut useita ohjelmia. Ohessa ne, joihin viitataan tässä julistuksessa.

– Statement of Just Finance and an Economy of Life	2009
– Report of the Greed Line Study Group	2004
– Statement on Eco-Justice and Ecological Debt.	2009

Julistus alkaa viittaamalla Raamatun teksteihin ja jälleen kerran vetoamalla siihen, että niiden sisältöä on tahallisesti ymmärretty väärin. Jumalan tilanhoitajana toimiminen ei suinkaan tarkoita sitä, että kaikkia luonnon antimia voi rajattomasti hyödyntää. Hyvä elämä muodostuu sen sijaan jaetusta kumppanuudesta, vastavuoroisuudesta, oikeudesta ja lempeydestä.

Julistuksessa vaaditaan kiinnittämään erityistä huomiota heikkojen ja haavoittuvien puolustamiseksi. Näihin ryhmiin kuuluvat naiset, lapset köyhät,

alkuperäiskansat, sorron alla olevat, vammaiset, siirtotyöläiset, pakolaiset ja uskonnolliset vähemmistöt.

Tekstissä mainitaan myös, tuottavuuden tasolla mitattuna maailma menee koko ajan parempaan suuntaan, mutta samaan aikaan epäoikeudenmukaisuus kasvaa kasvamistaan. Maailmanlaajuinen kauppa vie leivän köyhien suusta ja kasaa varallisuuden pienelle joukolle. Samalla luonnon arvostus vähenee ja sallii ihmisten ryöstää luontoa. Tiede, ja jopa koulutus on valjastettu tähän tarkoitukseen. GDP ei ole oikea mittari, jos halutaan sosiaalista oikeudenmukaisuutta.

Kristittyjen syyllisyyttä ilmasto-ongelmaan ei kokonaan kiistetä, sillä kulutusmallit liittyvät yhteiskuntien rakenteeseen. Osa kirkoista saarnaa edelleenkin kulutusyhteiskunnan ja itseoikeutetun hyvinvoinnin ja individualismin puolesta. On myös toisenlaista toimintaa. Etelä-Amerikassa, Afrikassa ja Aasiassa on tehty tilintarkastuksia ulkoisille veloille ja haastettu oikeuteen kaivosteollisuutta ja vaadittu yrityksiä vastuuseen ihmisten oikeuksien loukkaamisesta sekä ympäristön turmelemisesta. Kristityt käyvät keskusteluja ahneudesta Muslimien ja Buddhalaisien kanssa.

Viimeisessä osiossa kutsutaan Jumalan ja Kristuksen nimissä muutokseen, joka ei ole helppo, mutta välttämätön ja palkitseva. Muutos lähtee yksilöistä ja kasvaa koko kristillisen maailmaan yhteiseksi tavoitteeksi. Nykyinen rahoitus- ja talousjärjestelmä saa väistyä, ahneudelle ei anneta tilaa ja sen sijaan pitää tukea heikkoja ja edistää eko-oikeutta.

3.1.4 Laudato Si

Vuonna 2013 katolinen kirkko sai uuden paavin. Hän tulee Argentiinasta ja otti nimekseen Franciscus I. Nykyinen paavi on ottanut voimakkaasti kantaa ilmastoasioihin. Vuonna 2015 paavi julkaisi ilmaston puolesta laaditun kiertokirjeen. Se tunnetaan nimellä Laudato Si. (Laudato Si 2015), jonka suomenkielinen käännös on "Ole ylistetty" (Suomen Katolinen kirkko 2015). Kiertokirje on kokonaisuudessaan kunnioitettavan laaja, lähes 200 sivua. Kuvassa 3, s.12 kiertokirjeen kirjoittaja, paavi Franciscus I.

Kuva 3. Paavi Franciscus I (Katolinen, n.d.).

Esipuheessa paavi palaa menneisyyteen, 50 vuoden taakse, jolloin kylmä sota vaikutti maailman tasapainoon. Silloin paavi Saint John XXIII kirjoitti katoliselle maailmalle kiertokirjeen, joka tarjosi rauhanesityksen. Tämän kiertokirjeen nimi on ”Pacem in Terris”, Rauha maassa (Pacem in Terris). Ensimmäinen ympäristön tilasta huolestunut paavi on ollut Saint John Paul VI (paavina 1963 – 1978) (Vatican n.d.). Rauha maassa – julkaisussa käsitellään luonnonarvojen merkitystä ja kyseenalaistetaan luonnon alistaminen ainoastaan kulutuksen raaka-aineeksi (Laudato Si 2015, 4 – 5). Paavi Franciscus I edeltäjänä toiminut paavi Benedict XVI ilmaisi myös tyytymättömyytensä ihmiskuntaan joka ei ole kyennyt huolehtimaan ympäristön hyvinvoinnista. Hän moitti ihmiskuntaa minä-keskeisyydestä ja kaiken muun sivuuttamisesta. (Laudato Si 2015, 7.)

Paavi Franciscus I pitää omana esikuvaan pyhää Franciscus Assisilaista, joka oli suuri luonnon ystävä. Kristillisen maailman käsite ihmisestä Jumalan puutarhurina ilmentyy hänen toiminnassaan vahvasti. Franciscus Assisilainen on 1600-luvulla elänyt pyhimys, jonka elämässä keskeisessä asemassa olivat Jumalan luomistyö, luonto sekä köyhät ja hyljeksityt ihmiset. (Laudato Si 2015, 10.)

Omassa kiertokirjeessään paavi Franciscus I kehottaa meitä kaikkia kiireellisesti suojelemaan maapalloamme, koska olemme tietoisia siitä, että asioita voi muuttaa. Hän kehottaa meitä avaamaan keskustelun kaikesta siitä, mitä erilaiset ihmisen aiheuttamat ympäristöhaasteet tuovat tullessaan. Hän vetoaa siihen, että ihmiskunta kykenee halutessaan ratkaisemaan näitä ongelmia. (Laudato S 2015i, 14.) Kiertokirjeessä pysähdytään useaan kertaan pohtimaan sitä, millaisen maailman me lapsillemme jätämme (Suomen Katolinen kirkko 2015). Itse kiertokirje jakaantuu kuuteen kappaleeseen.

Ensimmäisessä kappaleessa Paavi kysyy, mitä on tapahtumassa yhteiselle kodillemme. Paavi kertoo lukuisin erittäin havainnollisin tavoin sen, että ilmastonmuutos on paljon muutakin kuin yksi sana. Tässä kappaleessa käsitellään asioita, jotka liittyvät saastumiseen, kaikkien oikeudesta puhtaaseen ilmaan, puhtaan veden saatavuuteen, biodiversiteetin heikkenemiseen, ihmisten elämänlaatuun, sosiaaliseen köyhyyteen ja globaaliin epätasa-arvoon. Erityisesti hän kantaa huolta lapsista ja maailman köyhistä ihmisistä (Laudato Si, 20.) Paavi toteaa, että teollinen prosessi pitää saada toimimaan samalla kierrätyksen periaatteella kuin luonnon kiertokulku, kasvit tuottavat ravintoa kasvissyöjille, jotka ovat lihansyöjien ruokaa ja lihansyöjät puolestaan tuottavat ravintoa kasveille. Teolliselta tuotannolta puuttuu tämä luonnollinen kierto, käytöstä poistetuista tuotteista syntyy ainoastaan jätettä. (Laudato Si 2015, 17 – 18.) Tässä kiteytyy oikeastaan koko teollisen yhteiskunnan suurin ongelma.

Toisessa kappaleessa käsitellään kristittyjen oikeuksia ja velvollisuuksia huolehtia luonnosta ja sen hyvinvoinnista. Kristityt ovat luomakunnassa Jumalan ilmentyminä, Raamattu kehottaa hoitamaan Jumalan puutarhaa, ei tuhoamaan sitä. (Laudato Si 2015, 47.) Tämä kappale päätetään kristillisen maailmankuvan peruspilariin: ”Maanpäällinen Jeesus, jonka konkreettinen ja rakastava suhde maailmaan” on ”ylösnoussut ja kunniakas ja yleismaailmallisessa herruudessaan hän on läsnä kautta koko luomakunnan” (Suomen Katolinen kirkko 2015).

Kolmannessa kappaleessa kerrataan 1900-luvun hurjaa teknistä ja luonnon-tieteellistä kehitystä sekä kaikkea sitä hyvää, mitä se on ihmisille tuonut. Samalla muistutetaan kuitenkin siitä, että samaa loistavaa teknistä kehitystä on käytetty mm. sodankäyntiin (Laudato Si 2015 75, 77).

Paavi pohtii, että nykyisin tekniikka vaatii yhä enemmän tilaa ja toisaalta siitä on tullut itsetarkoitus. Tekniikan avulla olemme saaneet aikaiseksi paljon hyviä asioita, kuten höyrykulkuneuvoja, rautateitä, sähköä, autot, lentokoneet, kemikaaliteollisuuden, modernin lääketieteen, informaatiotekniikan, viime aikoina digitaalisen vallankumouksen, robotit, bioteknologian ja nanoteknologian. (Laudato Si 2015, 76.) Kehityksen toisella puolella ovat kuitenkin sen negatiiviset seuraukset: ydinenergia, bioteknologia, informaatio-tekniikka, ihmisen DNA:n tietoisuus ja monet muut taidot, joita

olemme omaksuneet. Ne ovat antaneet meille hirveän voiman, joka väärinkäytettynä on valtava riski koko ihmiskunnalle. (Laudato Si 2015, 77.)

Oman osansa saa myös finanssisektori, joka hallitsee ja kontrolloi kaikkea. Finanssikriisistä puhutaan maailmanlaajuisena kriisinä ja se saa paljon palstatilaa toisin kuin ympäristön tilaa käsittelevät aihepiirit. On myös esitetty, että teknologian kehityksen avulla voidaan ratkaista kaikki ympäristöongelmat ja talouskasvun avulla poistuu myös maailmanlaajuinen köyhyys. Paavi toteaa, että tällaisilla argumenteilla on vähän kaikupohjaa ja toteaa, että oman voiton maksimointi on nykyisin tärkeintä. (Laudato Si 2015, 81–82.)

Neljännessä kappaleessa lähestytään kestäväen kehityksen määritettä: ympäristöllinen, taloudellinen ja sosiaalinen. Paavi käyttää kestävyuden sijaan sanaa ekologia (Laudato Si 2015, 103). Paavi ehdottaa, että kokonaisvaltainen ekologia otetaan uudeksi globaaliksi oikeudenmukaisuuden malliksi. Tällä tavalla määritelty ekologia kunnioittaa sekä ihmistä että suhdettamme ympäristöön. Luonto pitää ottaa huomioon kaikilla elämän alueilla, taloudessa, politiikassa ja eri kulttuureissa. Yksittäisten ihmisten lisäksi sama vaatimus koskee erilaisia instituutioita. (Suomen Katolinen kirkko 2015.)

Viidennessä kappaleessa esitellään joitakin lähestymistapoja ja toimintalinjoja. Nyt kun ongelmat on saatu inventoitua, on aika pohtia sitä, miten muutostyö aloitetaan. Itsetuhoutumisen spiraali pitää saada pysähtymään. On aika aloittaa vuoropuhelu ja toiminta. (Laudato Si 2015, 121.)

Paavi haluaa käynnistää laajamittaisen keskustelun ja konkreettisia toimia todellisen muutoksen aikaansaamiseksi. Kansainvälistä teollistunutta yhteiskuntaa hän kehottaa siirtymään kestävään maanviljelyyn kehittämään uusituvia ja saasteettomia energiamuotoja, tehostamaan energiankäyttöä, edistämään merien ja metsävarojen hallintaa ja varmistamalla yleisen juomaveden saatavuuden. (Laudato Si 2015, 122.) Paavi edellyttää rehellisiä ja avoimia toimintoja, jotka pystyvät erottelemaan ne poliittiset ja taloudelliset kehityssuunnat, jotka johtavat kokonaisvaltaisesti positiiviseen kehitykseen. Hän nostaa esiin myös korruption, joka on useissa maailman maissa ”kätevin” tapa saada asioita eteenpäin. (Suomen Katolinen kirkko 2015.)

Viimeisessä, kuudennessa kappaleessa käsitellään ekologista kasvatusta ja hengellisyyttä. Ekologia on tämän kiertokirjeen keskiössä. Paavi myöntää, että muutos ei ole helppo, mutta kasvatuksen ja koulutuksen avulla päästään eteenpäin. Kasvatus pitää ulottaa meihin kaikkiin. Toisenlainen elämäntyylillä auttaa meitä myös muuttamaan poliittisen, taloudellisen ja yhteiskunnallisen päätöksenteon tavoitteita. (Suomen Katolinen kirkko 2015.) Elämä muuttuu yksinkertaisemmaksi, kun sitä katsellaan uskon nä-

kökulmasta, sillä uskova katselee maailmaa sisäpuolelta, ei ulkoisesti. Jumalan antamien erityisapujen avulla ekologinen kääntymys kehittyi luovuudeksi ja innostukseksi. (Suomen Katolinen kirkko 2015.)

3.2 Muslimit ja ympäristö

Muslimien uskonto on Islam. Sen pyhä kirja on Koraani, joka on tullut suoraan taivaasta. Koraanin mukaan Allah on luonut koko maailmankaikkeuden mukaan lukien ihmiset. (Sakaranaho 1999, 37.) Koraani esittelee luonnon osana luomistyötä, joka johtaa siihen, että Allah on sekä ihmisen että luonnon valtias ja ihminen ei ole oikeutettu määrittämään luonnon arvoa. Koska ihmiset ovat ottaneet vastuulleen maapallosta huolehtimisen, heidän tulee myös huolehtia siitä. Luonnonvaroja on oikeus käyttää, mutta ainoastaan kohtuullisesti. (Sakaranaho 1999, 43 – 45.)

Kristillisen maailman tavoin myös Islamin uskonnolliset johtajat ovat julkaisseet oman ohjelmansa ilmastonmuutoksen torjumiseen. Se on ilmestynyt elokuussa 2015. (YK 2015.) Varsinainen julkilausuma löytyy viitteen Eco Islam avulla. Julistuksen sisältöä esitellään seuraavissa kappaleissa. Tässä julistuksessa on kolme osaa, esipuhe, vakuutus ja kutsu.

Esipuheessa käsitellään maailman nykyisiä pahenevia ympäristöongelmia ja todetaan, että heidän Jumalansa, Allah, on luonut maailman ja kaiken siihen kuuluvan, elinvoimaisen maaperän, auringon, kuun ja tähdet eli koko luomakunnan. Ihmisen tehtävänä on hoitaa tätä luomakuntaa ja kaikessa toiminnassamme huomioida jokaista eliölajia, ihmistä ja tulevia sukupolvia. Tämä on Allahin tahto.

Sen lisäksi käsitellään ilmastonmuutoksen nopeutumista ja todetaan, ettei yksikään nykyaikaa edeltänyt aikakausi ole ollut tässä suhteessa yhtä haitallinen kuin menossa oleva jakso. Lisäksi todetaan, että biologinen maailma on meille nykyihmisille tehdas, jonka tehtävä on tuottaa fossiilisia polttoaineita.

Julistuksessa nostetaan esille vuonna 2005 julkaistu Millenium Ecosystem Assessment (UNEP 2005). Tässä julkilausumassa todettiin, että ihmiset ovat muuttaneet ilmastoa viimeisen 50 vuoden aikana enemmän kuin koskaan sitä ennen. Ihmisten hyvinvointi on lisääntynyt, mutta ilmaston tila heikentynyt. Tuosta julkilausumasta on miltei 10 vuotta ja yhä odotamme jatkoa Kioton ilmastokokoukselle. Maapallon tila heikkenee edelleen. Esipuheeseen on otettu mukaan myös kansainvälisen ilmastopaneelin (IPCC 2014) maaliskuussa 2014 ilmestynyt ilmaston tilaa koskeva julkaisu. Siinä mainitaan useita aihealueita, jotka antavat syytä olla huolissaan ilmastomuutoksen vuoksi. Näitä syytä ovat mm. ekosysteemien heikkeneminen, äärimmäisten sääilmiöiden kasvu, riskien epätasainen jakautuminen ja luonnonvarojen riittävyys. Julistuksessa ollaan huolestuneita siitä, että ihmiskunta ei välitä näistä varoituksista.

Julistuksen toisessa osassa, vakuutuksessa kiteytetään se, että heidän Jumalansa Allah on kaiken elämän luoja, luonnon tila on Herran luoma, vakuutetaan, että Allah on Jumala ja Luoja kaikelle olevalle ja Islamistisen näkemyksen mukaan tiedostetaan että kaikki ovat tilivelvollisia kaikesta tekemisistään.

Islamistisen näkemyksen mukaan Jumala loi maailman täydellisessä tasapainossa. Islamistisen näkemyksen mukaan tiedostetaan turmeltuminen, jonka ihmiset ovat maapallolle aiheuttaneet jatkuvassa talouskasvun ja kulutuksen tavoittelussa. Islamistisen näkemyksen mukaan tiedostetaan, että he eivät ole ainoastaan olematon osa Jumalan luomaa, sen sijaan he ovat poikkeuksellisen voimakkaita ja heillä on vastuu vahvistaa hyvää ja estää pahaa kaikilla mahdollisilla tavoilla. He tiedostavat myös, että eivät ole maapallolla yksin, vaan samoja resursseja on jakamassa paljon muitakin ja heidän pitää osaltaan pitää huolta ympäristöstä. Heidän velvollisuutensa Muslimeina on toimia Profeetta Muhammedin antamien esikuvien mukaisesti. Profeetta Muhammed perusti pyhiä alueita Makkah ja Al-Madinah seutujen ympäristöön. Näillä alueilla suojeltiin luontoa.

Kolmannen osan nimi on kutsu. Pariisin ilmastokokous oli tulossa ja kutsu esitettiin YK:n ilmastomuutosta koskevan puitesopimuksen (UNFCCC) sopimusosapuolille (COP) ja Kioton sopimuksen osapuolille kehottaen heitä osallistumaan Pariisin kokoukseen ja tekemään siellä sitovan päätöslauselman. Näiden osapuolien lisäksi kutsutaan erityisesti rikkaita valtioita ja öljyä tuottavia maita tavoittelemaan päästöjen vähentämistä ja kohdistamaan taloudellista tukea niille maille, jotka sitä tarvitsevat. Kutsu kohdistetaan myös kaikille maailman ihmisille ja yrityksille. Kaikkia kutsutaan tekemään ratkaisuja, jotka johtavat puhtaampiin energiaratkaisuihin ja vähentävät ympäristövaikutuksia

3.3 Hindut ja ympäristö

Hindulaisuus ei oikeastaan ole uskonto, se on elämäntapa (Flueckiger 2015, 3). Hindulaisuuden juuret ulottuvat pitkälle, n. 4.500 EAA, joten se on vanhin tunnettu uskonto (Parpola 2004, 291). Hindulaisuuden keskeisiä elementtejä ovat karman laki ja uudesti syntyminen. Se nostaa hyvin elämänsä eläneen ihmisen ylemmälle tasolle, mutta heikommin eläneen käy huonommin. Hän putoaa alemmaksi ja voi uudelleensyntyä vaikka joksikin eläimeksi tai kasviksi. Tätä kuljeskelua pitkin ääretöntä kosmista maailmankaikkeutta kutsutaan nimellä samsara. Termin tarkka käänne on ”yhdessä soljuva”. (Kinsley 1995, 64.) Korkein mahdollinen tavoite on moksa, vapahdus. Se on mahdollista vain ihmiselle ja sen saavuttamiseen on kolme tietä: tiedon tie, toiminnan tie ja Jumalan rakastamisen tie. (Parpola 2004, 315.)

Pyhä lehmä edustaa hinduille äitiä ja sen hyvä kohtelu on osa hyvän elämän elämistä. Suuri osa hinduista syö ainoastaan kasviksia, koska heidän näkemyksensä mukaisesti kaikilla eläimillä on sielu. (Parpola 2004, 325.)

Syvempää aistillisuutta edustaa hindulaisuuden suhtautuminen kaikkeen todellisuuteen. Kaikki luontoon ja koko universumiin liittyvä on pyhitetty. Hindujen pyhät kirjat muodostuvat Veda-hymneistä. Niissä Purusa niminen jumala on maailman luoja. Hänen vartalonsa eri osista muodostui koko maailma, ilmakehä ja aurinko. Hiranyagarbha (kultainen muna) on toinen vaihtoehtoinen tapa luomakunnan syntymiseen. Tämä jalostui myöhemmin ja syntyi uusi jumala, jonka tehtävänä oli luoda universumeja. Tämän jumalan nimi on Brahma ja hän luo universumeja nimeltä brahmanda. (Kinsley 1995, 57.)

Hindulaisuuden käsite ahimsa tarkoittaa väkivallattomuutta. Väkivallattomuus on tärkeää hinduille. Se on kaikkien ihmisten tavoite. Väkivallattomuus ei ole rajoittunut siihen, miten kohtelet muita ihmisiä. Se liittyy myös siihen, miten muita elämän osa-alueita kohdellaan. Yleisesti on oletuksena ja tavoitteena minimoida väkivaltaa omassa elinympäristössä. Olennaisesti ja luontaisesti, tämä koskee kaikkia luonnon luomia. Jos aiheutat väkivaltaa toista kohtaan, jollain tasolla se tuntuu siltä, että vahingoitat itseäsi. (Kinsley 1995, 65.)

Hindut eivät erittele ihmistä ja luontoa, sen sijaan nämä kietoutuvat yhteen ja ihminen on vain yksi osa tätä kokonaisuutta. Luonto jaetaan viiteen osa-alueeseen, joita ovat maa, vesi, tuli, ilma ja avaruus / taivas. Hindulaisuuteen kuuluu valtava määrä erilaisia jumalia ja myös jumalat asuvat luonnossa. Siksi luontoa pitää kunnioittaa. (Taskinen 1999, 55 – 57.) Samasta syystä palvotaan puita. Puilla ja jumalilla on läheinen yhteys. Se näkyy sekä uskonnossa että taiteessa. (Nyberg 1999, 111.)

Hindujen pyhiinvaellusmatka johtaa heidät Varanasiin, koska se on Šivan pyhä kaupunki (Parpola 2004, 333). Šiva on hindulaisuuden tärkeimpiä jumalia, jolla on monia esiintymismuotoja, sekä lempeitä että tuhoavia (Parpola 2004, 327). Siellä kuoleminen tarkoittaa automaattisesti sitä, että pääsee taivaaseen. Varanasiin mennään myös siitä syystä, että jokaisen hindun tulee kerran elämässään kylpeä pyhässä vedessä. Sitä heille edustaa Ganges, pyhä vesi. (Parpola 2004, 333.)

Suurin osa kaikista hinduista asuu Intiassa, joka luokittelee itsensä tilanteen mukaan sekä kehityksmaaksi että kehittyväksi taloudeksi. Tästä syystä se katsoo, että nykyisessä tilanteessa talouskasvu on tärkeämpää kuin ilmasto. (Kepa n.d.) Intian niemimaan öljynkulutus on tällä hetkellä 4 miljoonaa barreliä vuorokaudessa ja IEA ennustaa määrän kasvan 10 miljoonaa barreliin vuoteen 2040 mennessä. Polttoaineiden kysyntä kasvoi vuonna 2015 11,6 %. (Helsingin sanomat 2016.) Intiassa on runsaasti kivihiiltä, joten se edustaa heille kotimaista energiaa. Vuonna 2015 kivihiiltä poltettiin 660 Mt ja kulutuksen on ennustettu kasvavan siten, että se kolminkertaistuu ja on 1800 Mt vuoteen 2030 mennessä. Tämän lisäksi noin

800 miljoonaa ihmistä valmistaa ruokaa avotulella sisätiloissa. (Kauppa-lehti n.d.) Kaikesta huolimatta myös Intia on ratifioinut Pariisin ilmastoso-pimuksen.

3.4 Yhteenveto eri uskontojen ympäristönäkemyksistä

Uskontojen peruserona on monoteismi eli yksijumaluus ja polyteismi eli monijumaluus. Kristinusko ja Islam edustavat monoteismiiä, Hindulaisuus polyteismiiä. Näitä uskontoja erottaa myös kuoleman jälkeen tapahtuvat asiat. Kristittyjen ja muslimien elämä on ainutkertaista ja kuoleman jälkeiset tapahtumat määrittävät eletyn elämän mukaan. Näin on hinduillakin, mutta heidän elämänsä jatkuu jossakin toisessa muodossa ja eletty elämä vaikuttaa siihen, minkälainen seuraava elämä on.

Kristillisen kirkon teologi Joseph Sittler on toisinaan rinnastettu keskiajan pyhimykseen Franciscus Assyrialaiseen. Nykyinen paavi otti nimekseen Franciscus I. Panu Pihkala toteaa, ettei pyhimyksen elinaikana ollut nykyajan ympäristöongelmia. Siitä syystä hän kyseenalaistaa yhteyden. (Pihkala 2014, 17.) Tämä sama kaksikko myös korosti sitä, että luonto on ekosysteemi, jossa kaikki liittyy kaikkeen. Paavi jatkoi vielä ja totesi, että nykyinen tekninen vallankumous on sotkenut tämän järjestelmän ja se tuottaa ainoastaan jätettä (Laudato Si 2015, 18.)

Köyhän asialla ovat oikeastaan kaikki, mutta hiukan eri syistä. Ruether nostaa esiin patriarkaalisen yhteiskunnan ja vaatii sen tilalle sosiaalisesti oikeudenmukaista järjestelmää (Bouma-Prediger 1995, 43). Paavi puhuu ilmastomuutoksen vaikutuksesta, joka kohdistuu enimmäkseen maailman köyhimpiin eroosion ja vedenpinnan nousun seurauksena (Laudato Si 2015, 19.) WCC ottaa esiin maailmanlaajuisen kaupan ja varallisuuden kasaantumisen yhä pienemmälle ihmisjoukolle (WCC Economy n.d.)

Moltmann nostaa esiin tieteen tekemisen ja tieteellisten projektien vaatiman suuren taloudellisen panoksen. Kun siihen tarvitaan julkisten rahoituksen lisäksi markkinoilta kerättyä pääomaa, pysyykö tiede riippumattomana niistä tavoitteista, joita yksityinen toimija haluaa edistää. (Moltmann 1985, 25.) Myös WCC on huolissaan tästä kehityksestä ja toteaa sen ulottuvan myös koulutukseen (WCC Economy 2012). Tätä keskustelua pitäisi käydä myös Suomessa, nyt kun yliopistoja ja korkeakouluja on ohjeistettu rahan keräämiseen yksityiseltä sektorilta.

Ruether esittää, että nykyinen näkemys pelastuksesta pitää määritellä uudelleen (Bouma-Prediger 1995, 43). Pesosen väitöskirjassa käsitellään ekospiritualismia, joka määrittelee luomistyön kokonaisuutena erottelematta uskontoja tai kansalaisuuksia. On ehdotettu pyhien kirjoitusten arkistointia kymmeneksi vuodeksi ja annetaan se aika ekospiritualisteille muuttaa nykyistä toimintaa. (Pesonen, 2004, 47.) Paavi ehdottaa kokonaisvaltaista ekologiaa yhteiskuntamalliksi (Laudato Si 2015, 103).

Muslimit toteavat, että nykyaika jää historiaan geologisin termein ilmaisuna ihmisen ajaksi. Biologinen maailma on tehdas, joka toimii maapallon moottorina ja pumppaa käyttöömme fossiilisia polttoaineita. (YK 2015.) Moltmann vertaa nykytiedettä varhaisempien kulttuurien tieteisiin ja toteaa, että molemmat pyrkivät tasapainoon. Tasapainotus vain on muuttunut, entisaikaan sitä haettiin ihmisen ja luonnon kanssa, ihmisten välillä sekä ihmisen ja Jumalan välillä. Nykyisin ollaan tilanteessa, jossa tiede on ensimmäistä kertaa valjastettu palvelemaan laajentumista ja valtausta, päästä luonnon herraksi ja kontrolloida kaikkea. (Moltmann 1985, 26.)

Hindulaisuudessa uskonto edustaa ympäristöystävällisyyttä kasvissyönnin ja askeettisen elämäntavan osalta. Uskonnon vaikutus ei vain ole riittävän suuri, koska Intia on yksi niistä viidestä maasta, jotka kuuluvat BRICS – listauksessa ilmastonmuutoksen kannalta riskiryhmään.

Paavi tyrmää ajatuksen siitä, että teknologinen kehitys ratkaisee ympäristöongelmat ja talouskasvu poistaa maailmanlaajuisen köyhyyden. Sen sijaan paavi toteaa, että nykyisin tavoitellaan ainoastaan oman voiton maksimointia. (Laudato Si 2015, 81.) WCC toteaa, että GDP ei ole oikea sosiaalista oikeudenmukaisuutta edistävä mittari (WCC Economy n.d.). Vaihtoehtoisia mittareita onkin jo kehitetty ja yksi niistä on aidon kehityksen mittari GPI (Genuine Progress Indicator). Ohessa (Kuva 4) näkyvät ne määrittelyt, jolla aidon kehityksen mittari lasketaan. (Kepa_GPI n.d.) GDP mittaa ainoastaan taloudellisia, rahalla mitattavia asioita. GPI on laajempi mittari, joka huomioi asioita laajemmasta näkö-kulmasta.

Aidon kehityksen indikaattori
lasketaan kaavalla

A+B-C-D+I

Tässä A on tulonjaolla painotettu yksityinen
kulutus, B on ei-markkinahyödykkeiden
tuottama hyvinvointi, C on luonnon laadun
heikentymisestä johtuvat yksityiset
puolustautumiskustannukset, D on
ympäristön ja luonnonvarojen
heikentymisestä aiheutuvat kustannukset
ja I on pääoman ja kaupan vaihtotaseen
vaikutukset.

Kuva 4. Aidon kehityksen indikaattori (Kepa_GPI, n.d.)

Kristityillä ja Muslimeilla on yhtenevä näkemys siitä, että Jumalan antaman tilanhoitajamallin toteuttaminen on tulkittu väärin (Pesonen 2004, 46; YK 2015.) Moltmann sanoo, että ihmisen oikeuksia ja velvollisuuksia tulee tarkastella Eedenin puutarhamallin mukaisesti, jossa ihmisen oikeus on ”muokata ja ylläpitää”. Vääriä tulkintoja ovat ”täyttämäämme maa” ja ”hallitkaamme kaikkea elävää”. (Moltmann 1985, 30.) Muslimit toteavat, että ihmiset on valittu huolehtimaan maapallon hyvinvoinnista eikä turmelemaan sitä nykyisellä tavalla (YK 2015).

4 KYSELYTUTKIMUS SUOMEN EV. LUT. SEURAKUNNILLE

Tutustuin seurakunnan ympäristödiplomiin opiskeluun liittyvässä työharjoittelujaksossa. Ympäristödiplomin laajuus vaatii seurakunnalta paljon perehtymistä erilaisiin diplomien osa-alueisiin. Otin yhteyttä Kirkkohallitukseen ja tiedustelin, löytyisikö heiltä halukkuutta selvittää seurakuntien tilannetta ympäristödiplomin suhteen.

Kirkkohallitus ilmaisi kiinnostuksensa ja hanketta alettiin toteuttaa vieraillemalla Kirkkohallituksessa. Vierailun yhteydessä kartoitettiin tilannetta ja pohdittiin, millaista tietoa tarvitaan ja miten sitä parhaiten voidaan kerätä. Tietoa haluttiin saada kaikilta seurakunnilta riippumatta siitä, mikä on heidän statuksensa ympäristödiplomin suhteen. Päätettiin tehdä kaikille seurakunnille kohdistettu kysely, koska näin toimien arveltiin saatavan parhaiten tietoa.

4.1 Menetelmälliset lähtökohdat

Kirkkohallituksessa ympäristödiplomia koordinoi diplomisiin perehtynyt asiantuntija Ilkka Sipiläinen. Hänen kanssaan luotiin kyselyn rakenne ja päätettiin, mitä kysytään. Tässä tilanteessa on helppo käyttää määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusta, koska saatavilla oli riittäväsi asiantuntemusta (Kananen 2015, 323, 197).

Lähtökohtaisesti tutkimuksen kohteena ovat kaikki Suomen seurakunnat. Se on mielekästä, koska otantajoukko on tarkoin säädelty (Holopainen & Pulkkinen 2002, 30.) Vastauksia toivottiin myös sellaisilta seurakunnilta, joilla on ympäristödiplomi, mutta erityisesti niiltä, jotka ovat siitä luopuneet tai niiltä, jotka eivät ole diplomia lainkaan hankkineet.

4.2 Kyselytutkimuksen rakenne

Kysely toteutettiin Webropol-järjestelmällä, josta lähti sähköpostilla pyyntö vastata kyselyyn. Kirkkohallituksen sähköpostiosoitteet eivät ole julkisia, joten ne piti kerätä seurakuntien nettisivuilta. Kyselylomakkeelle

luotiin varsinaisen kyselyn lisäksi saateteksti, jossa kerrottiin mitä kysely koskee ja mihin mennessä vastausta toivotaan.

Kyselyn alussa oli muutama peruskysymys, kuten vastaajan nimi ja asema, seurakunnan koko sekä hiippakunta, johon seurakunta kuuluu. Sen jälkeen kysymykset käsittelivät ympäristödiplomia. Kysymykset voi jaotella monivalintoihin ja tekstikenttiin, joihin vastaajat pystyivät kirjoittamaan omia ajatuksiaan.

Kyselyitä lähetettiin yhteensä 506, vastauksia saatiin yhteensä 184, suomenkielisiltä seurakunnilta 170 ja ruotsinkielisiltä 14. Vastausprosentti on 37. Virheellisiä sähköpostiosoitteita palautui seitsemän kappaletta, joten lähteiden kyselyjen määrä oli 499. Nämä virheelliset sähköpostiositteet kuuluivat eri kappeliseurakunnille, jotka ovat osa suurempaa seurakuntayhtymää.

Ensimmäisen kyselykerran jälkeen tutkittiin saatujen vastausten määrä kyselylomakkeella määriteltynä viimeisenä vastauspäivänä. Koska vastauksia toivottiin enemmän, lähetettiin Webropol-järjestelmästä muistutus niille seurakunnille, jotka eivät vielä olleet vastanneet kyselyyn.

4.3 Kyselyn tulokset

Kyselyajan päätyttyä vastaukset purettiin ja aineisto analysoitiin. Webropol-järjestelmästä vastaustiedot saadaan siirrettyä suoraan Excel-taulukoon. Kyselyssä tiedusteltiin mihin hiippakuntaan seurakunta kuuluu. Oheisesta taulukosta (Taulukko 4) nähdään miten vastaukset jakautuvat hiippakuntaan perustuen.

Taulukko 4. Vastaukset hiippakunnittain

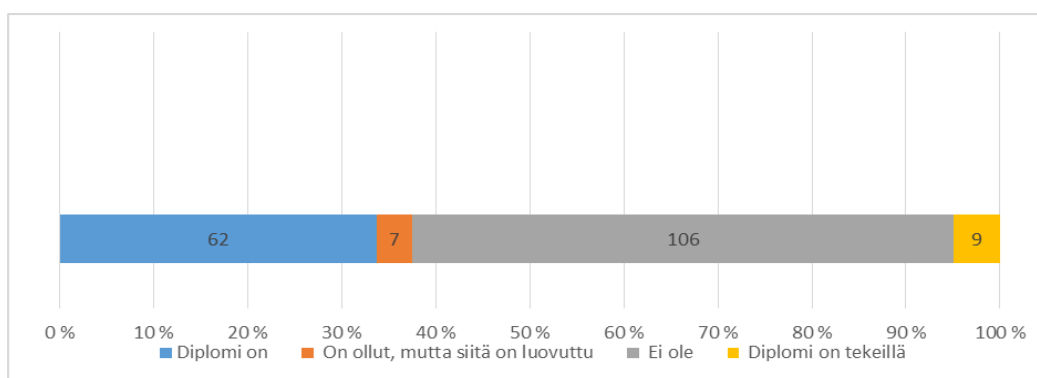
Hiippakunta	Vastaukset	%-osuus
Espoo	5	26
Helsinki	16	52
Kuopio	28	53
Lapua	15	35
Mikkeli	26	63
Oulu	24	40
Porvoo	19	34
Tampere	26	54
Turku	25	44

Hiippakuntiin kuuluvien seurakuntien määrä vaihtelee. Kun vastaukset suhteutetaan siten, että verrataan vastausten määrää suhteessa hiippakunnan seurakuntiin, tulos näkyy sarakkeessa %-osuus (Taulukko 4).

Parhaiten vastauksia saatiin Mikkelin hiippakunnasta ja muita yli 50 % vastanneita hiippakuntien seurakuntia löytyy Helsingin, Kuopion ja Tampereen hiippakunnista (Taulukko 4, s.22). Hiippakuntiin kuuluvien seurakuntien määrä löytyi Kirkon tilastollisesta vuosikirjasta (Kirkon tilastollinen vuosi-kirja 2015, 18).

4.3.1 Vastaukset ympäristödiplomin suhteen

Vastauksia saatiin sekä diplomin omaavilta seurakunnilta että niiltä, joilla ei ole diplomia. Joukkoon mahtuu myös seurakuntia, joilla diplomi oli kyselyä tehdessä tekeillä ja toisaalta myös seurakuntia, jotka ovat diplomista luopuneet (Kuva 5). Kyselyyn vastanneiden seurakuntien osalta tilanne näyttää seuraavalta:

Kuva 5. Ympäristödiplomin tilanne seurakunnissa

Yli puolet vastaajista kuuluu siihen joukkoon, jolla ei ole diplomia. Joukossa on myös niitä seurakuntia, jotka ovat diplomista luopuneet. Näitä kahta ryhmää tutkitaan tarkemmin, koska on tärkeää selvittää miksi diplomia ei hankita ja myös sitä, miksi siitä on luovuttu (Kuva 5).

4.3.2 Diplomista luopuneet seurakunnat

Diplomista luopuneita seurakuntia löytyi vastanneiden joukosta seitsemän. Joukossa oli sellaisia, jotka olivat uusineet diplomin kerran ja myös niitä, jotka diplomin hankkimisen jälkeen eivät olleet uusineet sitä kertakaan. Kyselyssä tiedusteltiin luopumisen syitä ja näitä vastauksia saatiin hyvin.

Luopumisen syitä voidaan erotella muutamain lausein.

”Diplomin saannin jälkeen on yhden kerran uusittu (uusiminen liian tiheästi) ja todettiin että uutta annettavaa ei ole homma on opittu ja sitä toutetaan hyvin. Pienessä seurakunnassa lajittelu esim. toimii.”

”Meillä oli diplomi ensimmäisten joukossa ja se uusittiin kerran. Toimimme joka tapauksessa diplomin mukaisesti ja emme näe mitään lisäarvoa tälle paperinpalalle.”

”Pitäisi saada yksinkertaisempi malli, joustoja ja valinnaisuutta. Nykyinen on kovin brezhneviläinen jäykkä ja suuritöinen. Jos siis olisi yksinkertaisempi, helpompi ja halvemmin toteutettavissa, mikä ettei.”

”Meillä pienenä seurakuntana ei ollut mahdollista kohdistaa työntekijäresursseja asian valmisteluun.”

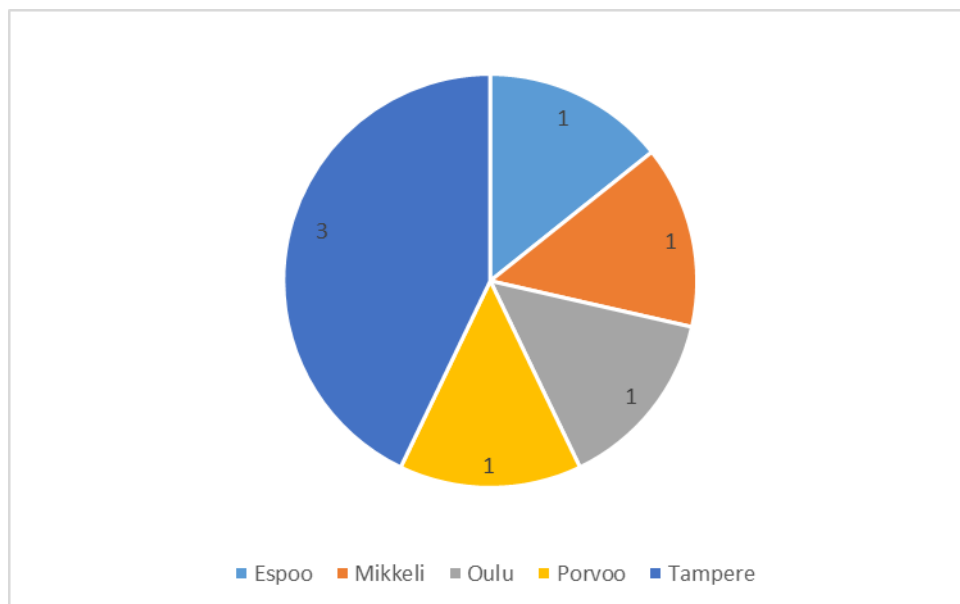
”Diplomi on määräaikainen. Aika kului umpeen. Olisi vaatinut ison työn ja panostuksen.”

”Diplomi oli aikanaan hankittu liitosseurakunnalle. Henkilöstöressurssien vähyyden johdosta sitä ei kyetty siirtymäaikana laajentamaan koko uutta seurakuntaa koskevaksi.”

Näiden sanallisten palautteiden perusteella luopumisen syyt voidaan jaotella kolmeen osaan.

1. Koetaan, että diplomin hankintaprosessin aikana opittiin riittävästi, toimitaan ympäristöystävällisesti ja mitään tarvetta uusimiseen ei ole. Ympäristödiplomien uusiminen ei tuota seurakunnalle mitään lisäarvoa.
2. Diplomiprosessi on liian raskas, se vie paljon aikaa. Diplomien uusimiseen ei ole riittävästi ihmisiä, pienten seurakuntien henkilöresurssit eivät riitä.
3. Seurakuntien yhdistyessä syntyy tilanteita, jossa ainoastaan jollakin liitosseurakunnalla on diplomi. Mikäli diplomi halutaan säilyttää, se pitää tässä tapauksessa hankkia tasolla seurakuntayhtymä, eli yhtymän tulee hankkia diplomi, joka kattaa kaikki yhtymään kuuluvat seurakunnat.

Jos diplomista luopuneet seurakunnat jaetaan hiippakunnittain, tulos näyttää seuraavalta (Kuva 6).

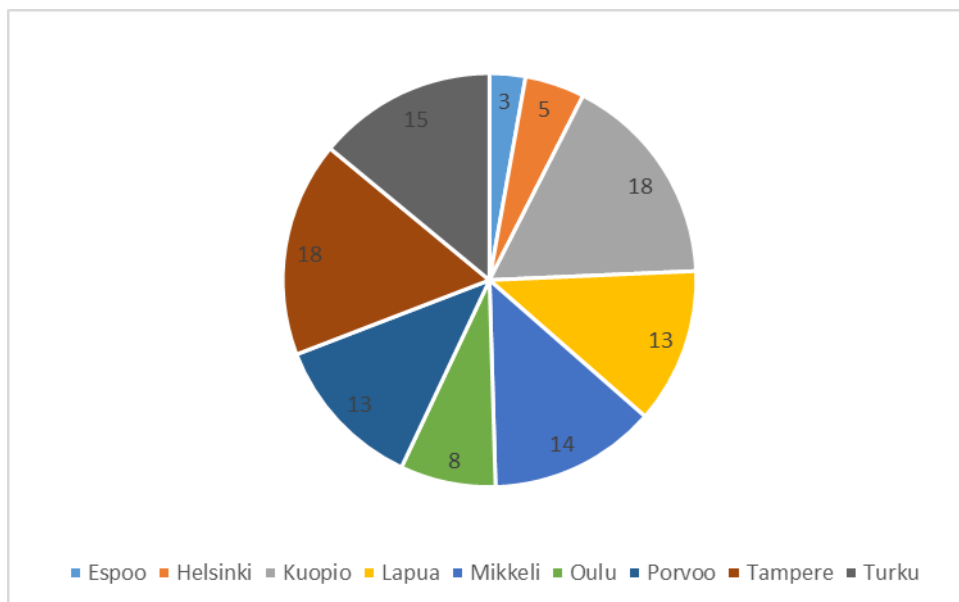

Kuva 6. Ympäristödiplomista luopuneet seurakunnat hiippakunnittain.

Aineisto ei yksistään selitä sitä, miksi Espoon hiippakunnasta löytyy miltei puolet diplomista luopuneista seurakunnista. Kun katsoo Espoon hiippakunnan alueellista sijoittumista, se on pinta-alaltaan pienin ja yhtenäisin alue.

4.3.3 Ilman ympäristödiplomia olevat seurakunnat

Ilman ympäristödiplomia olevia seurakuntia oli vastaajien joukossa eniten, 106 kpl. Tämä joukko voidaan vielä puolittaa siten, että osa näistä seurakunnista harkitsee tai on joskus aloittanut ympäristödiplomin hankinnan, mutta se on jostakin syystä jäänyt kesken. Kuvasta 7, s.26 nähdään, miltä tilanne näyttää hiippakunnittain jaoteltuna:

Kuva 7. Seurakunnat, joilla ei ole diploma hiippakunnittain jaoteltuna

Espoon ja Helsingin hiippakunnat erottuvat tästä joukosta positiivisesti (Kuva 7). Toisaalta taas Kuopiosta ja Tampereelta löytyy eniten niitä seurakuntia, joilla ei ole diploma.

4.3.4 Seurakunnassa on harkittu ympäristödiplomia

Kyselyyn vastanneiden seurakuntien joukosta löytyi 54 seurakuntaa, jotka ovat harkinneet ympäristödiplomia. Määrällisesti se tarkoittaa 50 % niiden seurakuntien joukosta, joilla ei ole diploma. Seuraavaksi analysoidaan syitä siihen, miksi diploma ei ole edennyt hanketta pidemmälle. Seuraavat kommentit kuvaavat tätä tilannetta.

”Ympäristödiplomin hankkiminen aloitettiin talvikaudella 2011 - 2012. Asia jäi kuitenkin kesken, kun sitä hoitanut henkilö siirtyi toiseen seurakuntaan.”

”Har just börjat jobba här som kyrkoherde. Miljöfrågorna tycks inte stå så nära församlingsbornas vardag ute på landsbygden.”

”Vähemmän byrokratiaa.”

”Seurakunnan päättäjät eivät pidä itse diploma tärkeänä vaan sitä että teemme ympäristöystävällisesti asioita.”

”Kiinnostusta on, mutta siitä on vasta hiljattain tullut kysely kapitulilta ja muiden kiireiden vuoksi emme ole ehtineet viedä asiaa eteenpäin.”

”Ylimääräinen avustus ko. tarkoitukseen!”

”Olemme parissa seurakunnassa keskustelleet diplomista. Porin seurakuntayhtymällä on kuusi seurakuntaa. Kaikki pitäisi saada mukaan toimimaan ympäristöasioiden puolesta, ja olemaan kiinnostuneita hankkimaan ympäristödiplomia. Jospa saisimme kaikki seurakunnan työntekijät mukaan. On vaikeaa saada kaikki mukaan. Olemme keskustelleet miten ja milloin saisimme työntekijät paneutumaan ympäristöasioihin”

”Vi har en EKO-grupp som funderar på hur och när vi skall börja med miljödiplomet.”

”Diplomin hankkimista on mietitty, mutta hautausmaanhoitaja ja talouspäällikkö ovat toistaiseksi ympäristödiplomin hankkimista vastaan.”

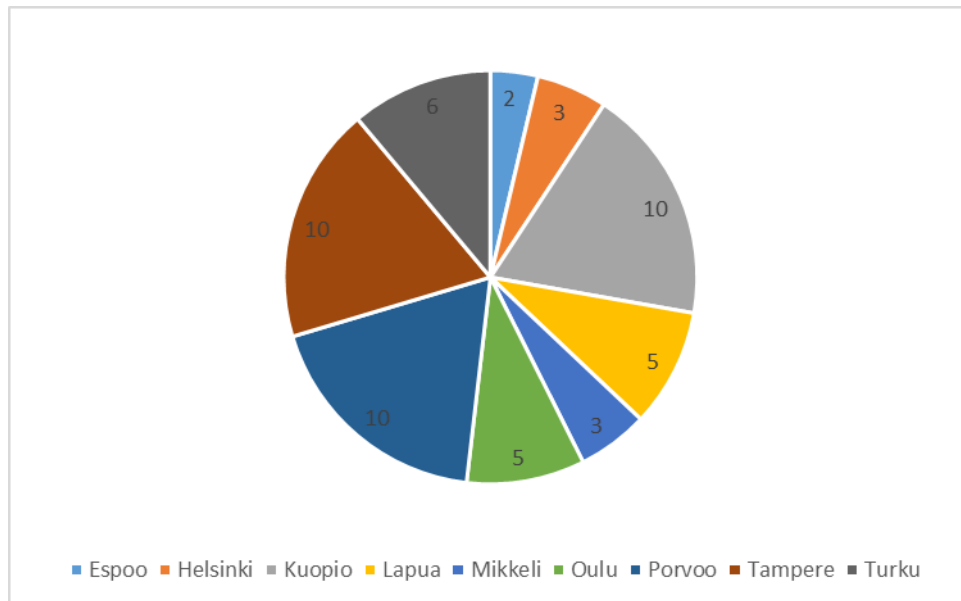
”Esitin useamman kerran noin vuosina 2002 - 2005 diplomin hankintaa, koska siinä samalla olisi voitu miettiä järkeviä uusia ratkaisuja meidän seurakunnan osalle. Silloinen taloustoimisto ja kirkkoneuvosto eivät olleet edes epävirallisesti kiinnostuneita. Tilasin kuitenkin kirjasen, jossa oli ohjeita diplomin hankkimiseen.”

”Aika hankalaa, mutta omasta mielestämme toimimme pääsääntöisesti diplomin edellyttämällä tavalla vastuullisesti.”

On useita syitä siihen, miksi diplomihanke ei ala, etene tai jää toteutumatta. Näitäkin syitä pystyy ryhmittelemään ja vastausten perusteella löytyy hiukan uutta tietoa verrattuna siihen, mitä ympäristödiplomista luopuneet seurakunnat kertoivat.

1. Diplomihanke tarvitsee ihmisiä. Jos avainhenkilö siirtyy toisiin tehtäviin tai vaihtaa työpaikkaa, hankkeen toteutuminen saattaa pysähtyä kokonaan. Vasta seurakunnassa aloittanut ei heti voi laittaa liikkeelle tällaista hanketta, ensin pitää tutustua seurakuntaan.
2. Ympäristödiplomi mielletään byrokraattiseksi ja sellaista työtä ei haluta lisää.
3. Toiminta on jo ympäristöystävällistä. Diplomia ei koeta tärkeäksi, vaan sen sijaan ympäristöystävällisyys osoitetaan toiminnan avulla.
4. Koko ajan on menossa useita projekteja, Suomi 100 vuotta, reformaatio 500 vuotta, Kipa (Kirkon palvelukeskus) ja ei ole aikaa tällaiselle hankkeelle.
5. Kaikki hankkeet vievät rahaa, tarvitaan ylimääräinen avustus.
6. Ympäristödiplomia pohditaan jo ja sitä varten on ehkä perustettu jokin ryhmä. Se auttaa hahmottamaan hanketta paremmin.
7. Seurakunnan avainhenkilöt tai luottamushenkilöt vastustavat hanketta. Tällaiselle hankkeelle tarvitaan ehdottomasti seurakunnan avainhenkilöiden täysi tuki ja se on tavallaan perusedellytys koko projektin onnistumiselle.

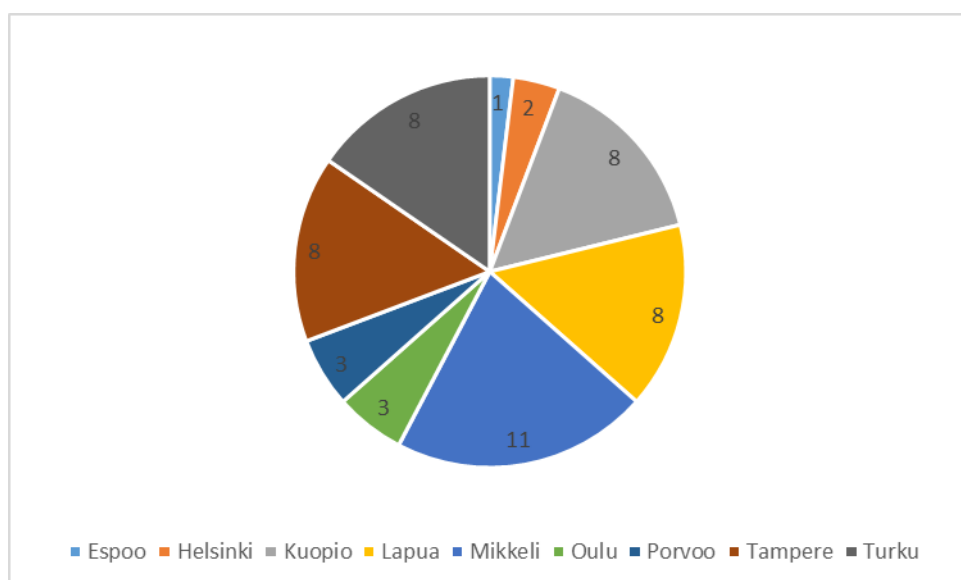
Jokaisesta hiippakunnasta löytyy niitä seurakuntia jotka harkitsevat ympäristödiplomin hankkimista (Kuva 8). Toisaalta taas mikään hiippakunta ei ole sellainen, että kaikki sen seurakunnat edes harkitsevat diploma.

Kuva 8. Seurakunnat, joilla ei ole diploma, sitä harkitaan

4.3.5 Seurakunnissa ei edes harkita ympäristödiplomia

Seurakuntia, jotka eivät edes harkitse ympäristödiplomia löytyi vastausten joukosta 53. Määrä vastaa lähes kolmasosaa kaikista kyselyyn vastanneista. Katsotaan ensin, miten nämä seurakunnat jakautuvat hiippakuntiin (Kuva 9) ja sen jälkeen tutkitaan, miksi diploma ei koeta lainkaan tarpeelliseksi.

Kuva 9. Seurakunta ei harkitse diploma, hiippakunnittain

Kaikista hiippakunnista löytyi seurakuntia, joita ei edes kiinnosta ympäristödiplomin hankinta (Kuva 9, s.28). Tässä parhaimmiston nousevat etelän hiippakunnat Espoo ja Helsinki ja perää pitää Mikkelin hiippakunta.

Näiden seurakuntien osalta ylivoimaisesti eniten palautetta tuli ajanpuutteesta ja niistä taloudellisista panoksista, joita ympäristödiplomi vaatii. Sen lisäksi kyseenalaistettiin diplomista tuleva taloudellinen hyöty. Itse diplomin hankintaprosessi koettiin rankaksi ja kannattamattomaksi. Tässä joukossa seurakunnan jäsenmäärä vaihteli 1.000 ja 20.000 välillä, joten ne kaikki olivat kooltaan melko pieniä.

Monessa palautteessa on mainittu KiPa, Kirkon Palvelukeskuksen tietojärjestelmä, jota seurakunnat ottavat käyttöönsä. Sen avulla hoidetaan taloushallintoa.

Mielenkiinnon herättämiseen ehdotetaan seuraavia toimenpiteitä:

”Se ei saa maksaa seurakunnalle ja siitä pitäisi olla myös jotain hyötyä seurakunnalle. Pelkkä diplomi ei riitä.”

”Jos diplomin hankkiminen ei aiheuttaisi taloudellisia panostuksia.”

”Diplomin haun ja ylläpidon helpottaminen, tai diplomissa olisi useita tasoa joista voisi valita omalle seurakunnalle sopivan.”

”Varmaan pitäisi tulla varsin valmiina pakettina sen hankkiminen.”

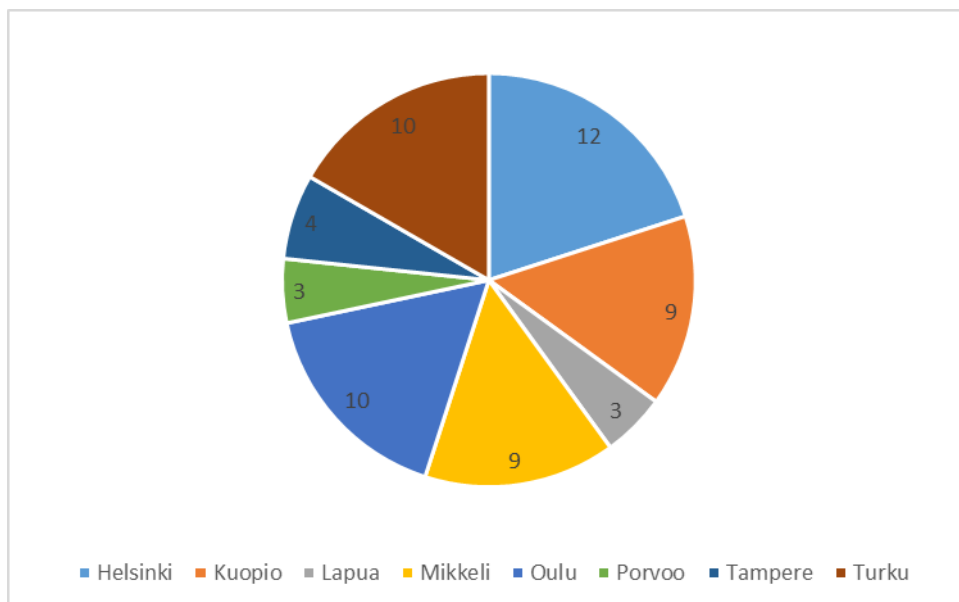
”Talouspäällikkö on osa-aikaistettu KiPaan liittymisen takia. Lisäraha seurakunnalle, jolla voisi palkata tekijän.”

”Rauhallisemmat ajat ohjelmistorintamalla.”

”Herää myös kysymys voimmeko me täällä oikeasti vaikuttaa asioihin.”

4.3.6 Seurakunnilla on tai on tekeillä ympäristödiplomi

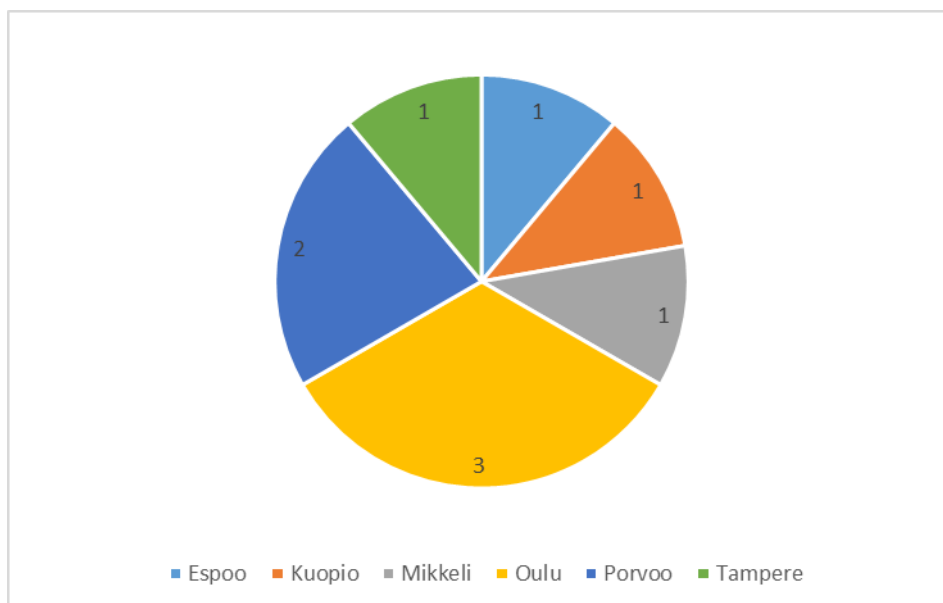
Tutkitaan vielä hiippakuntatasolla ne seurakunnat, jolla joko on jo ympäristödiplomi tai se on tulossa. Kuvasta 10, s.30 nähdään ne seurakunnat, joilla on voimassaoleva ympäristödiplomi.

Kuva 10. Seurakunnat, joilla on voimassaoleva diplomi, hiippakunnittain

Kyselyyn vastanneiden seurakuntien joukosta puuttuu vain Espoon hiippakuntaan kuuluvien seurakuntien tiedot. Helsingin osalta lukumäärä 12 tarkoittaa sitä, että kyselyyn on vastannut myös muutama kappeliseurakunta.

Niitäkin seurakuntia löytyi (Kuva 11), joilla diplomi oli juuri tekeillä. Tämä kysely tehtiin kesällä 2016, joten osa näistä silloin työn alla olleista hankkeista on varmasti jo valmistunut.

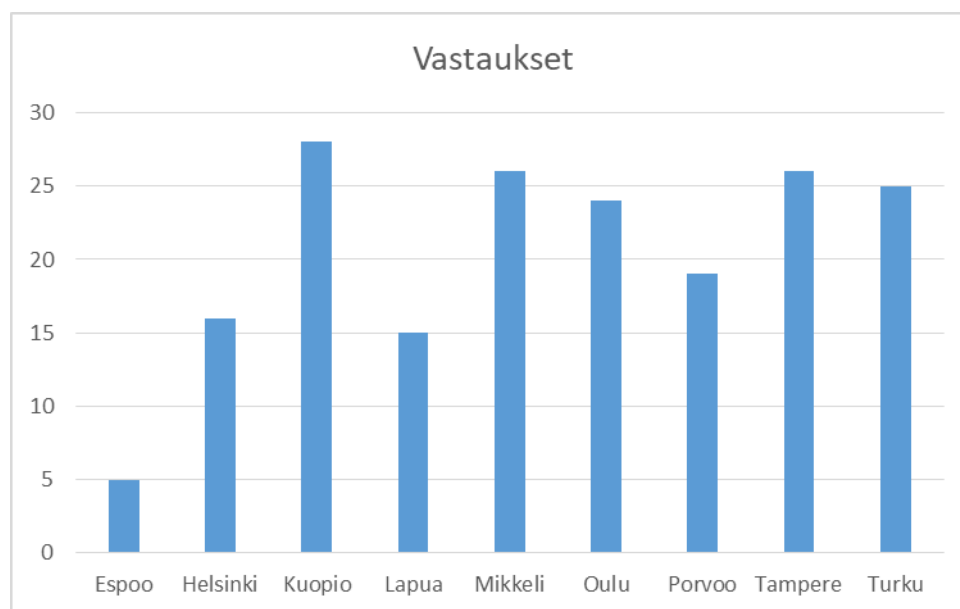
Kuva 11. Tekeillä olevat ympäristödiplomit, hiippakunnittain

Voidaankin havaita, että kaikista ongelmista huolimatta ympäristödiplomien hankkiminen ei ole kokonaan loppunut, päinvastoin näyttää oikein

hyvältä. Diplomihankkeille pitää varata aikaa ainakin vuosi ja tästä kaavio-osta nähdään, että yhdeksän seurakuntaa on siihen sitoutunut. Erityisesti Oulun ja Porvoon hiippakunnissa on useampia hankkeita (Kuva 11).

4.3.7 Kyselyyn vastanneiden seurakuntien koko

Diplomin hankinta onnistuu jokaiselta seurakunnalta, joka sellaisen haluaa. Käytännössä isoilla seurakunnilla on enemmän ihmisiä ja ehkä taloudellistakin liikkumavaraa diplomin toteuttamiseen. Tähän kyselyyn vastasi hyvin erikokoisten seurakuntien edustajia (Kuva 12).

Kuva 12. Kyselyyn vastanneiden seurakuntien jäsenmäärä

Ympäristödiplomi löytyy 22 aineistossa olevalta itsenäiseltä seurakunnalta. Jäsenmäärältään pienin seurakunta on Utajärvi. Seurakuntaan kuuluu n. 2500 jäsentä. Utajärven seurakunta on jo kerran uusinnut diplominsa, joten heillä on todella hyvin sitouduttu diplomiin ja oman seurakunnan kehittämiseen. Vaikuttaisi siltä, että seurakunnan koko ei yksinään vaikuta ympäristödiplomin hankintaan. Toisaalta pienten seurakuntien aktiivisuus vastata tähän kyselyyn on osoitus siitä, että kaikki eivät pysty hankkimaan diplomia itsenäisesti.

5 YMPÄRISTÖDIPLOMI YKSITTÄISELLE SEURAKUNNALLE

Ammattikorkeakoulussa opiskeluun kuuluu puolen vuoden harjoittelu. Ulkopuoliset organisaatiot voivat lähettää oppilaitokselle tietoa hankkeista, jotka soveltuvat opiskelijoille. Yhdessä hankkeessa kerrottiin mahdollisuudesta olla kehittämässä seurakunnan ympäristödiplomiam. Hanke vaikutti

niin mielenkiintoiselta, että siitä tuli työharjoittelupaikka. Työharjoittelu sijoittuu ajallisesti vuodelle 2016 tammikuun alusta kesäkuun loppuun. Hanke oli luonteeltaan määräaikainen projekti. Ennen projektin esittelyä perehdytään ympäristödiplomin rakenteeseen.

5.1 Ympäristödiplomin rakenne

Oheisessa kuvassa (Kuva 13) näkyy ympäristödiplomin hakuprosessi. Siinä määritellään ne työvaiheet, jotka sisältyvät jokaiseen diplomihankkeeseen.

Kuva 13. Ympäristödiplomin laadinta- ja hakuprosessi (Kirkon ympäristöohjelman käsikirja 2012, 19).

Kerrataan kirkon rakennetta. Kirkkoneuvosto on seurakunnan tai seurakuntayhtymän luottamusmiehistä koostuva toimielin. Tuomiokapituli toimii hiippakuntatasolla, eli niitä on Suomessa yhdeksän ja hiippakuntaa johtaa piispa. Kirkkohallitus on valtakunnallinen taso, joka toimii Helsingissä.

Seurakunta tai seurakuntayhtymä valmistelee ympäristöohjelman kirkkohallituksen ympäristödiplomikäsikirjan avulla. Kun se täyttää vaaditut kri-

teerit kirkko- tai seurakuntayhtymäneuvosto ottaa yhteyttä tuomiokapituliin ja pyytää auditointia. Ennen auditointia ympäristöohjelma lähetetään tuomiokapitulin nimeämälle auditoijalle ja hänen tehtävänä on tarkistaa ympäristöohjelma. Mikäli siinä on vielä paranneltavaa, auditoija lähettää ympäristöohjelman takaisin seurakunnalle. Näin toimitaan, kunnes ympäristöohjelma on siinä kunnossa, että auditointi voidaan tehdä. Auditoinnin jälkeen tuomiokapituli toimittaa seurakunnan ympäristöohjelman kirkkohallitukselle, joka myöntää diplomin. (Kirkon ympäristöohjelman käsikirja 2012, 18.)

Diplomi on kaksiportainen. Siinä on määritelty jokaiselle osa-alueelle minimitaso, jolle jokaisen seurakunnan tulee toiminnoissaan ylittää. Sen lisäksi kerätään pisteitä minimitason ylittävistä käsikirjassa mainituista asioista. Esim. ympäristökasvatuksessa lisäpisteitä voi ansaita järjestämällä ympäristötapahtumia. Pisteitä pitää kerätä vähintään 100. Eri asioiden pisteytys määritellään ympäristödiplomin käsikirjassa.

5.2 Nurmijärven seurakunnan ympäristöohjelma

Hanke ympäristödiplomin hankkimiseen oli käynnistetty jo vuoden 2015 puolella, kun seurakunnan kirkkoneuvosto hyväksyi sen. Tämän päätöksen jälkeen hankkeelle perustettiin projektiryhmä. Siihen kuului seurakunnan työntekijöitä, edustajat kirkkoneuvostosta ja – valtuustosta sekä kaksi HAMK:n opiskelijaa, joista toinen olin minä.

Tällaiselle hankkeelle on hyvä olla jonkinlainen aikataulu. Tämä projekti jaettiin kolmeen osaan. Tammikuun alusta maaliskuun loppuun tehtiin sisäistä ympäristökatselmusta, huhti- ja toukokuun aikana seurakunnan työntekijät määrittivät ne toimet, joita haluavat kehittää ja kesäkuu varattiin ympäristöohjelman kehittämiseksi.

Sisäistä ympäristökatselmusta varten pitää läpikäydä kaikki seurakunnan toiminnot. Apuna tässä työssä on kirkkohallituksen julkaisema opas nimeltään Kirkon ympäristödiplomin käsikirja. Aloitimme työn tammikuun alussa. Ensimmäisenä työpäivänä allekirjoitimme harjoittelusopimuksen ja toisena vaitiolosopimuksen. Sisäisen ympäristökatselmuksen tekeminen vaatii perehtymistä seurakunnan taloushallintoon.

Aloitin perehtymisen mm. lukemalla hankintaohjetta, tutustumalla tilinpäätökseen, selvittämällä sähkön, lämmön ja vedenkulutusta, jätehuoltoa, siivousta, liikennettä ja ruoka-asioita. Lisäksi haastattelimme eri toimialueiden henkilökuntaa. Projektiin kuului myös tutustumista seurakunnan eri kohteisiin kuten metsät, hautausmaat, leirikeskus ja muut viheralueet.

Perustietojen keräämisen jälkeen oli mahdollista aloittaa sisäisen ympäristökatselmuksen laatiminen. Osa seurakunnan toiminnoista oli jo erinomaisessa kunnossa (mm. seurakunnan leirikeskus kuuluu kunnalliseen vesiverkostoon ja hautausmailla on hyvät jätteiden lajittelumahdollisuudet).

mutta osa toiminnoista vaati enemmän työtä. Pikkuhiljaa asiat etenivät ja kirjoittamisen yhteydessä oli mahdollista pisteyttää seurakunnan toimintoja.

Seurakunnalla ei ollut meille mitään varsinaisia työtiloja tai tietokoneita, joten alkuun päästyämme työskentelimme pääsääntöisesti kotikonttorissa. Aikuisopiskelijana tämä työskentelytapa onnistui hyvin.

Ympäristötyöryhmä kokoontui noin kerran kuukaudessa ja silloin katsottiin mitä on saatu aikaiseksi ja mitä on vielä tekemättä. Sen lisäksi mietittiin jatkotoimia sellaisille osa-alueille, jotka etenivät hitaasti tai eivät edenneet ollenkaan. Seurakunnan ympäristövastaava kutsui palaverit koolle. Muita palavereja pidettiin pienemmällä kokoonpanolla aina tarpeen vaatiessa.

Yksi tärkeä tehtävä oli ihmisten kiinnostuksen lisääminen. Sitä varten kerättiin eri lähteistä tilastoja, joiden avulla voitiin osoittaa, mitkä toiminnot kaipaavat eniten huomiota. Osa ympäristödiplomin toiminnoista vaatii mittavia investointeja ja niitä ei voi hetkessä toteuttaa, osa taas on enemmänkin kiinni ihmisten tahdosta kuin pääomasta (esim. kasvisruoka).

Sisäisen ympäristökatselmuksen aikataulu viivästyi hiukan ja siitä syystä projekti jatkui alkuperäistä aikataulua hitaammin. Positiivisena asiana todettiin, että diplomiin tarvittavia pisteitä oli kertynyt jo riittävästi. Se tarkoitti sitä, että seuraava projektin vaihe on hiukan ajateltua helpompi.

Erilaisia kehityskohteita löytyi runsaasti ja seurakunnan henkilökunta otti ne positiivisesti vastaan. Osaa asioista piti perustella vähän enemmän ja se edellytti erityyppisten tilastojen laatimista. Kehitettävää löytyi jätehuollosta, siivoustarvikkeista, ruuasta (reilun kaupan tuotteita ja kasvisruokaa), kirjjekuoret vaihdettiin ympäristömerkityiksi tuotteiksi ja seurakunnalle nimettiin ympäristötyöryhmä.

Vuoden 2016 aikana lähti liikkeelle myös kaksi isompaa hanketta. Ensimmäinen hanke koski liikkumista. Seurakunta toimii kolmessa eri kirkkopiiressä ja siitä syystä henkilökunnalla pitää olla oma auto ja työmatkoja tulee paljon. Seurakunnalla ei ole yhtään omaa autoa. Hallintopäällikön toimesta syntyi matkustussääntö, jonka avulla pyritään kiinnittämään huomiota sekä pitkiin matkoihin (voisiko oman auton tilalla olla jokin julkinen kulkuneuvo) ja yhteismatkojen lisäämiseen.

Toinen suurempi hanke on toimistoja koskeva paperin kulutuksen vähentäminen. Kirkkohallituksella on tarjolla seurakuntien käyttöön sähköinen asiakirjojen hallintajärjestelmä nimeltä TWEB. Siihen on jo tutustuttu ja lähiaikoina seurakunnan henkilökunta on menossa lähiseurakuntaan katsomaan, millaisia ominaisuuksia järjestelmä sisältää.

Seurakunnan kiinteistösuunnitelma kuuluu ympäristödiplomin vaatimukseen. Sen laatiminen on iso työ ja onneksenne se oli tehty jo aiemmin. Ympäristödiplomin käsikirjassa kerrottiin, että mikäli suunnitelman tekemisestä on enintään kolme vuotta, niin sitä voidaan hyödyntää. Tässä tapauksessa kiinteistösuunnitelma oli laadittu 2014.

Oma harjoitteluni päättyi siihen, kun luovutimme seurakunnalle ympäristöohjelman. Se tapahtui kesäkuun lopussa. Alkuperäisen suunnitelman mukaan seurakunnan piti saada ympäristödiplomi joulukuussa 2016. Ympäristöohjelmassa oli kuitenkin vielä puutteita, joten seurakunta teki töitä ja kehitti asioita eteenpäin. Auditointi tapahtui maaliskuussa 2017 ja seurakunta saa diplomin huhti-toukokuussa 2017.

5.3 Ympäristöjärjestelmän auditointi

Kun seurakunnan ympäristöohjelma on seurakunnan näkökulmasta valmis, niin on aika valmistautua ohjelman auditointiin. Ennen auditointia pitää varmistaa, että kaikki diplomiin vaadittavat toiminnot on tehty ja auditointiin vaadittavat erilaisista toimenpiteistä tai olemassa olevista ympäristöystävällisistä asioista koostuu yhteensä vähintään 100 pistettä. (Kirkon ympäristöohjelman käsikirja 2012, 28). Erilaisista toimista saatava pistemäärät määritellään ympäristödiplomin käsikirjassa. Esim. erirakenteisen metsänhoidon käyttöönotosta saa 5 pistettä ja uusiutuvien energiamuotojen käyttöönotosta saa enimmillään 20 pistettä (Kirkon ympäristöohjelman käsikirja 2012, 127, 133).

Tässä vaiheessa seurakunta ottaa yhteyttä oman hiippakuntansa tuomiokapituliin, joka puolestaan siirtää auditoinnin kirkon kouluttamalle auditoilijalle. Auditoilijat toimivat yhden hiippakunnan alla eli esim. Tampereen hiippakunnasta ei tulla auditoimaan Espoon hiippakunnan seurakuntaa. Seurakunta lähettää tuomikapituliin asettamalle auditoilijalle ympäristöohjelman, pisteytystaulukon ja perustelut sille, millä tavalla tarvittavat pisteet on laskettu. Mikäli ympäristöohjelmassa on puutteita, auditoilija sopii seurakunnan kanssa lisätoimista ja sen jälkeen aineisto lähetetään uudelleen. (Kirkon ympäristöohjelman käsikirja 2012, 28.)

Kun seurakunnan ympäristöohjelma on hyväksyttävässä muodossa, tapahtuu varsinainen auditointi. Se tapahtuu seurakunnan tiloissa. Auditointaessa käydään läpi kaikki ympäristödiplomin osa-alueet ja ennen auditoilijan tuloa pitää varmistaa, että kaikki mahdolliset liitetiedot ovat käytettävissä. Tällaisia ovat esim. seurakunnan hankintaohje, kiinteistökatselmus, metsäsertifikaatit ja matkustussääntö. Auditointi kestää pienissä seurakunnissa päivän, suuremmissa kuluu enemmän aikaa ja suurimpiin seurakuntiin lähetetään useampia auditoilijia. (Kirkon ympäristöohjelman käsikirja 2012, 28.)

Onnistuneen auditoinnin jälkeen seurakunta toimittaa tuomiokapitulille ympäristödiplomihakemuksen ja sen liitteiksi auditointiraportin ja ympäristöohjelman (Kirkon ympäristöohjelman käsikirja 2012, 28). Hiippakunnasta aineisto lähtee kirkkohallitukselle, joka myöntää diplomeja kahdesti vuodessa.

6 POHDINTA

Ilmastonmuutos on yhteinen huolenaihe uskonnosta riippumatta. Se koskee meitä kaikkia ja tämän opinnäytetyön tuotettuani olen varma siitä, että mikäli kirkolla olisi ylin päätösvalta, ilmastonmuutos saataisiin pysäytettyä. Todellisuus on toisenlainen. Iso osa meistä suomalaisistakin on tapakristittyjä ja kirkkoon kuuluvien määrä laskee tasaisesti. Kirkkovaltuustot valittiin viimeksi 2014 ja näissä vaaleissa äänestysaktiivisuus jäi reippaasti alle 20 %. Ainoastaan Lapuan hiippakunta ylitti tämän rajan.

Pitkään jatkunut lama näkyy kirkkohallitukselle tehdyn kyselyn vastauksista. Seurakunnat tehostavat toimintaansa yritysten tavoin ja palvelutaso pitää säilyttää. Seurakunnilla on suuri kiinteistöomaisuus, jonka kunnossapitoon pitää panostaa. Rakennukset ovat usein kulttuurillisesti arvokkaita ja vaikka niiden elinkaaren pää häämöttäisi, purku ei ole mahdollista, koska seurakuntalaiset vastustavat rakennuksen purkamista tunnesyihin vedoten. Myös museovirasto voi edellyttää rakennuksen suojelua.

Kirkon ympäristödiplomi on seurakunnille vapaaehtoinen järjestelmä, mutta auttaa hahmottamaan aika kokonaisvaltaisesti erilaisia ympäristöön kohdistuvia asioita. Joku seurakunta ilmoitti, että he eivät tarvitse diplomia, koska osaavat lajitella jätteet omatoimisesti. Epäilemättä näin on, mutta diplomissa tuo toiminto on ainoastaan yksi pieni osa kokonaisuutta.

Kirkkohallituksen kannattaisi ehkä miettiä ratkaisua, jossa pienet seurakunnat voisivat toteuttaa ainoastaan joitakin diplomissa määriteltyjä toimintoja, koska pienetkin asiat edistävät ympäristön hyvinvointia. Näitä asioita voivat olla esim. hyvän jätehuoltojärjestelmän rakentaminen, siirtymisen reilun kaupan kahvin ja teen käyttöön sekä siivouksessa käytettävien kemikaalien vaihtaminen ympäristömerkittyihin tuotteisiin.

Kirkkohallituksen kyselyn perusteella moni pieni seurakunta ei pysty itseään hankkimaan diplomia. Vastaajista noin puolet edustivat alle 10.000 jäsenen seurakuntaa. Näille seurakunnille pitäisi järjestää ulkopuolista apua diplomien hankintaan. Sitä voisi olla tarjolla rekrytoimalla joka hiippakuntaan ympäristödiplomien asiantuntija, joka auttaisi seurakuntia diplomien hankinnassa.

Ympäristödiplomi on ollut olemassa jo viisitoista vuotta ja vähitellen siihen liittyy lisää seurakuntia. Diplomihankkeen käynnistymiseen vaikuttaa moni

asia. Joskus seurakuntalaiset tekevät aloitteen, seurakuntalaisten koulutustason nousu kasvattaa kiinnostusta ympäristöasioihin ja näiden lisäksi sekä seurakuntavaltuuston että – neuvoston koonpano elää vaalikausittain. Nämä kaikki yhdessä tai erikseen huolehtivat siitä, että kirkon ympäristödiplomilla on tulevaisuutta ja löytyy uusia seurakuntia käynnistämään diplomihankkeita.

LÄHTEET

- Biblegateway (n.d.). Genesis 1:28. Haettu 22.4.2017 osoitteesta <https://www.biblegateway.com/passage/?search=Genesis+1:28>
- Bouma-Prediger, S. (1995). *The Greening of Theology*. Georgia: The American Academy of Religion Academy Series, Scholars Press Atlanta.
- Flueckiger J. (2015). *Everyday Hinduism*. UK West Sussex, PO19 8SQ: John Wiley & Sons, Incorporated.
- global.finland (n.d.). Uskonnot ja kehitys. Haettu 14.5.2017 osoitteesta <http://global.finland.fi/Public/default.aspx?contentid=70590>
- Fransiskaanit (n.d.) Haettu 22.5.2017 osoitteesta <http://fransiskaanimaallikot.blogspot.fi/p/blog-page.html>
- Helsingin Sanomat (2016). BP aikoo avata tuhansia huoltamoita Intiassa. Haettu 7.10.2016 osoitteesta <http://www.hs.fi/talous/art-2000002924302.html>
- Helsingin yliopisto (n.d.). Vanhan Testamentin kaanonin synty. Haettu 28.5.2017 osoitteesta <http://www.helsinki.fi/teol/pro/emo/tutkimuksen/kaanon2.html>
- Kananen, J. (2015). *Opinnäytetyön kirjoittajan opas*. Tampere: Juvenes Print.
- Katolinen (n.d.). Paavi Franciscus I. Haettu 12.3.2017 osoitteesta http://katolinen.fi/?page_id=310
- Kauppalehti (n.d.). Intia tukehtuu saasteisiin. Haettu 2.4.2017 osoitteesta <http://www.kauppalehti.fi/uutiset/intia-tukehtuu-saasteisiin/4GFJWMAG>
- Kepa (n.d.). Haettu 12.2.2017 osoitteesta <https://www.kepa.fi/uutiset-media/uutiset/kehitysmaat-ilmastotalkoissa-intia>
- Kepa_GPI (n.d.). Haettu 12.2.2017 osoitteesta <https://www.kepa.fi/tiedostot/hyvinvoinnin-uudet-mittarit-taustamuistio-2010.pdf>
- Kinsley, D. (1995). *Ecology and Religion*. New Jersey 07632: Prentice-Hall, Inc. A Simon & Schuster Company Englewood Cliffs.
- Kirkkolaki (1993). Haettu 14.1.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>

Kirkon ilmasto-ohjelma (2008). Haettu 13.3.2017 osoitteesta <http://evl.fi/ilmasto-ohjelma>

Kirkon keskushallinto (n.d.). Suomen ev.lut. kirkon hiippakunnat. Haettu 15.9.2016 osoitteesta <http://evl.fi>

Kirkon tilastollinen vuosikirja (2015) Haettu 22.2.2017 osoitteesta [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/8A75CE045AD09FE4C22577AE00256611/\\$FILE/TILASTOLLINEN%20VUOSIKIRJA%202015.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/8A75CE045AD09FE4C22577AE00256611/$FILE/TILASTOLLINEN%20VUOSIKIRJA%202015.pdf)

Kirkkohallitus (2012). *Kirkon ympäristöohjelman käsikirja 2012*. Helsinki: Eweko.

Koivuniemi (n.d.). Raamattu. Haettu 28.5.2017 osoitteesta <http://www.koivuniemi.com/raamattu>

Laudato Si (2015). Haettu 15.11.2016 osoitteesta <https://laudatosi.com/watch>

Moltmann, J. (1985). *God in Creation*. Haettu 12.1.2017 osoitteesta <https://www.scribd.com/doc/30392808/Moltmann-Juergen-God-in-Creation>

Nyberg, H. (1999). Vanaspati – metsän herra. Puiden merkitys intialaisissa uskomuksissa ja perinteessä. Teoksessa Pesonen, H. (toim.) *Uskonnon luonto. Ihmisen ja luonnon suhde uskonnollisessa ajattelussa*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 85 – 121.

Pacem in Terris (n.d.). Haettu 14.3.2017 osoitteesta http://w2.vatican.va/content/john-xxiii/en/encyclicals/documents/hf_jxxiii_enc_11041963_pacem.html

Parpola, A. (2004). Hindulaisuus. Teoksessa Hyry, K. & Pentikäinen, J. (toim.) *Uskonnot maailmassa*. Porvoo: WS Bookwell Oy, 290 – 335.

Pesonen, H. (2001). Haettu 14.4.2017 osoitteesta http://www.helsinki.fi/teol/kurssit/usk/04_artikkeli2.html

Pesonen, H. (2004). *Vihertyvä kirkko*. Väitöskirja. Vammala: Vammalan kirjapaino.

Pihkala, P. (2014). *Joseph Sittler and Early Ecotheology*. Väitöskirja. Helsinki: Unigrafia Oy.

Sakaranaho, T. (1999). Pyhyiden taju. Tieto, ihminen ja luonto islamissa. Teoksessa Pesonen, H. (toim.) *Uskonnon luonto. Ihmisen ja luonnon suhde uskonnollisessa ajattelussa*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 33 – 52.

Sakasti (2016). Seurakuntien väkiluvut 2016. Haettu 22.1.2017 osoitteesta <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content3D45B8>

Suomen Katolinen kirkko (2015). Haettu 15.12.2016 osoitteesta <http://katolinen.fi/?p=9277>

Taskinen, A. (1999). Hindulaiset luontokäsitykset. Luontokeskeisen luonto-suhteen jäljillä. Teoksessa Pesonen, H. (toim.) *Uskonnon luonto. Ihmisen ja luonnon suhde uskonnollisessa ajattelussa*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 53 – 84.

Tilastokeskus (2015), Haettu 12.2.2017 osoitteesta http://www.stat.fi/til/vaerak/2015/01/vaerak_2015_01_2016-09-23_tau_006_fi.html

UusiSuomi (2017) Haettu 16.1.2017 osoitteesta <https://www.uusi-suomi.fi/raha/212357-havytonta-8-miestä-omistaa-saman-kuin-puolet>
n.d

Vatican (n.d.). Haettu 15.12.2016 osoitteesta <https://w2.vatican.va/content/paul-vi/en.html>

Veikkola, J. (1991). *Ekologinen elämäntapa*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

WCC (n.d.). What is the World Council of Churches? Haettu 2.1.2017 osoitteesta <https://www.oikoumene.org/en/about-us>

WCC Economy (2012). Economy of Life, Justice, and Peace for All: A Call to Action Haettu 2.1.2017 osoitteesta <https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/wcc-programmes/public-witness-addressing-power-affirming-peace/poverty-wealth-and-ecology/neoliberal-paradigm/agape-call-for-action-2012>

YK (2015). UN Climate Change. Haettu 12.3.2017 osoitteesta <http://newsroom.unfccc.int/unfccc-newsroom/islamic-declaration-on-climate-change/>

Kyselytutkimus Suomen ev.lut. seurakunnille, suomenkielinen

SUOMEN EV. LUT. KIRKKO †
EV. LUTH. KYRKAN I FINLAND

Kysely koskien Kirkon ympäristödiplomia

1. Onko seurakuntanne itsenäinen vai oletteko osa seurakuntayhtymää? *

- Itsenäinen seurakunta
 Seurakuntayhtymä tai osa siitä

2. Mikä on seurakuntanne / seurakuntayhtymän nimi

3. Mihin hiippakuntaan seurakuntanne kuuluu? *

4. Mikä on seurakuntanne jäsenmäärä? *

5. Vastaajan yhteystiedot:

Vastaajan nimi _____

Sähköposti _____

Toimenkuva _____

6. Saako seurakuntanne tietoja näkyä opinnäytetyössä? *

Kyllä

Ei

7. Onko seurakunnallanne ympäristödiplomi? *

Kyllä

On ollut, mutta siitä on luovuttu

Ei ole

Diplomi on tekeillä

8. Mikäli seurakunnallanne ei ole diplomia, oletteko harkinneet hankkia sen?

Kyllä, harkitsemme

Ei kiitos, emme ole kiinnostuneita

9. Mikäli diplomiasiaa on mietitty, niin onko ajankohta jo selvillä?

Ajateltu aloitusajankohta

Ajateltu diplomin valmistumis-
ajankohta

10. Mikäli diplomin hankintaa ei ole edes ajateltu, niin osaatteko kertoa miksi?

11. Jatkoa edelliseen kysymykseen: Mikä saisi muuttamaan mielenne ja hankkimaan diplomin?

12. Mikäli olette luopuneet diplomista, niin kertoisitteko miksi

Kyselytutkimus Suomen ev.lut. seurakunnille, ruotsinkielinen

Förfrågan om kyrkans miljödiplomen

Klimatförändring och överkonsumtion är rubrikerna. Vi vet ingenting om framtiden, men vi alla kan göra något för vi kunde förminska kolfotspar och konsumering.

Kyrkostyrelsen har skräddarsytt ett miljödiplom till församlingar och det har funnits i 15 år. I denna förfrågan vill vi kartlägga församlingarnas åsikter om miljödiplomet och meningsfullheten med det.

Alla som svarar deltar i en utlottning och priset är en paket, vilket innehåller miljövänliga produkter.

Resultatet kommer också att användas i lärdomsprov.

Församlingen kan meddela, att denna förfrågan inte får användas. Det betyder, att församlingen data bara används för statistik.

Det tar ungefär två minuter att svara till förfrågan.

Tack för hjälpen!

1. Är er församling självständig eller är ni del av en samfällighet? *

- Självständig
 En del av samfällighet

2. Vilken församling eller samfällighet är ni? *

3. Till vilket stift hör ni? *

4. Hur många medlemmar hör till er församling? *

5. Svararens kontaktuppgifter: *

E-post

Svararens namn

Arbetsuppgift

6. Får er uppgifter tas med i lärdomsprovet? *

- Ja
- Nej

7. Har er församling miljödiplom? *

- Ja
- Vi har tidigare haft, men inte förnyat
- Nej
- Diplomet är under uppgörande

8. Om er församling inte har ett diplom, har ni funderat på att skaffa ett? *

- Ja, vi funderar
- Nej tack, vi är inte intresserade

9. Om miljödiplomet är aktuellt för er, har ni redan funderat på när ni skall göra det?

Vi har funderat på att börja

Det påbörjade arbetet håller på att avslutas

10. Om ni inte ens har funderat på att göra det, vad är orsaken?

11. Forstättning på föregående fråga: vad skulle få er att ändra åsikt och skaffa diplommet?

12. Om ni beslutat att inte förnya diplommet, kan ni berätta varför?
